

KOVIDNI REŽIM Kje smo?

Tomaz Mastnak

Tomaž Mastnak
KOVIDNI REŽIM
Kje smo?

Pamflet 6

Založba ZRC

Tomaž Mastnak
KOVIDNI REŽIM

Kje smo?

Pamflet 6

Spremno besedilo Oto Luthar
Risba na naslovnici Franco Juri
Fotografija avtorja Igor Lapajne
Lektura Tatjana Capuder
Oblikovanje in prelom Tanja Radež

Založnik ZRC SAZU, Založba ZRC
Zanj Oto Luthar
Glavni urednik založbe Aleš Pogačnik
Tisk Birografika Bori
Naklada 600
Prva izdaja, prvi natis.
Ljubljana 2022

Prva e-izdaja je pod pogoji licence Creative Commons
CC BY 4.0 prosto dostopna:
<https://doi.org/10.3986/9789610506171>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316:616.98-036.21:578.834

MASTNAK, Tomaž
Kovidni režim : kje smo? / Tomaž Mastnak ; [spremno besedilo Oto Luthar ;]. -
1. izd., 1. natis. - Ljubljana : ZRC SAZU, Založba ZRC, 2022. - (Pamflet ; 6)

ISBN 978-961-05-0616-4
COBISS.SI-ID 95950851

ISBN 978-961-05-0617-1 (PDF)
COBISS.SI-ID 95984387

! kje smo?

KOVIDNI REŽIM Kje smo?

Tomaž Mastnak

TOMAŽ MASTNAK, rojen leta 1953 v Jugoslaviji, je doštudiral sociologijo na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. Magistriral in doktoriral je na ljubljanski Filozofski fakulteti, na oddelkih za filozofijo in sociologijo. Podoktorski študij je opravil na univerzah v Cambridgeu in

Edinburghu in na univerzi Johns Hopkins v Baltimoru, pozneje se je izpopolnjeval in gostoval še na nekaterih drugih ameriških univerzah. Zaposlen je bil kot urednik za družboslovje na Cankarjevi založbi, potem kot strokovno-politični delavec na Marksističnem centru CK ZKS, zatem pa je bil premeščen na Inštitut za marksistične študije ZRC SAZU, ki se je preimenoval v Filozofski inštitut, in tam kot znanstveni svetnik dočakal upokojitev. Po upokojitvi je bil gostujoči raziskovalec in predavatelj na univerzi v Princetonu.

Študirati je pričel ob koncu študentskega gibanja, doživel proces proti njegovim voditeljem in bil publicistično in politično aktiven v svinčenih 70., civilnodružbenih 80., liberalnodemokratskih 90. letih prejšnjega stoletja in v postdemokratskem 21. stoletju. Zadnjih 15 let piše redne kolumne za *Dnevnik*. Njegovo osnovno raziskovalno področje je zgodovina politične in družbene misli. Napisal ali uredil je dobra dva ducata knjig, nazadnje *Liberalizem, fašizem, neoliberalizem* (2015), *Črno internacionalo* (2019) in *Bonapartizem* (2021).

Proti samoumevnosti in neizbežnosti

Ko sva s Tomažem Mastnakom pred slabima dvema letoma razmišljala, da je morda nastopil čas za rehabilitacijo žanra, ki od visokega srednjega veka sliši na ime pamflet, nisva niti pomislila na to, da se bo med objavljenimi besedili znašlo katero od najinih. Prej nasprotno, to, kar se nam dogaja v zadnjih dveh letih, sva želela osvetliti skozi razmišljanja drugih, predvsem pa naju je zanimala historična perspektiva procesov, ki so se nama zdeli vredni nagovora. Podobno kot pri siceršnjem raziskovalnem delu sva se tudi tega projekta lotila z zavestjo, da je vedno treba najprej pogledati začetke oz. izvor vsakokratnega družbenega procesa. In pri tem, znotraj obvladljivega obsega seveda, upoštevati različne perspektive.

Že pri tretjem pamfletu se je izkazalo, da pri tem ne bova mogla ostati v predpisanih okvirjih (od 5 do 48 strani), ki jih je za standardni pamflet predpisal UNESCO. Prav tako je bilo že pri ponatisu odlomkov Orwellovega razmisleka o razmerju med fašizmom in demokracijo

jasno, da pri najinem izboru ne bo šlo za naklonjeno in še manj razvedrilno tematiziranje družbenih stanj. Da se v najin izbor ne bodo uvrstili priljudni in zato iz vseh strani priljubljeni spisi. In da bo v njih verjetno bolj malo tega, kar najdemo v *Pamphilus, seu de Amore*.¹ Skratka, ugotovila sva, da pamflet razumeva tako, kot so ga razumeli od 17. stoletja naprej. Od časov, ko je razburljiva razprava o položaju na Angleškem pripeljala celo do državljanske vojne. V tistem času se pojavi tudi izraz libellus oz. »mala knjiga«, ki ni niti knjiga niti revija, temveč kratka razprava oz. poziv k delovanju. Tudi zato pamflet ni namenjen uravnoteženi obravnavi vseh aspektov določene teme, procesa ali dogajanja. Pamflet je bil in je namenjen izražanju perspektive, po drugi strani pa nago-varja vse in zato pričakuje odziv vseh.

¹ Lahkotna komedija v latinščini iz 12. stoletja, ki je nastala na tleh današnje Francije in ki ponuja nasvete v »zadregah ljubezni«.

V zahodnjaški zupščini tovrstne tematizacije družbenih razmer se je nabralo ogromno število pamfletov, med katerimi prevladujejo tisti, ki želijo spodbuditi politično ali religiozno razpravo. V začetku 19. stoletja v ZDA izstopajo tisti, ki se zavzemajo za ukinitve suženjstva, tem pa sledijo milenaristični pozivi k večnemu miru in razumevanju.

Skupno vsem evropskim in severnoameriškimi pamfletom pa je interes za družbene spremembe, čemur sledi tudi jezik pamfleta. Prav zaradi njega avtorice in avtorji pamfletov nastopajo kot angažirani in nepopustljivi motivatorji razmišljanja in delovanja. In v tem oziru je Mastnakovo spraševanje o tem, kaj se bo zgodilo s svetom, ki ga začenjajo uravnavati kovidni režimi, šolski primer pamfleta.

In prav zaradi upoštevanja vseh prvin pamfleta je avtor *Kovidnega režima* neizprosen kot še nikoli prej. To bodo morali priznati tudi bralke in bralci, ki ga poznajo iz osemdesetih let

prejšnjega stoletja in so spremljali njegovo polemiko z vodstvom Jugoslovanske ljudske armade. Prav tako vsi, ki vedo, da je po aretaciji Janeza Janše, Davida Tasiča in Ivana Borštnerja prav on predlagal oblikovanje Odbora za človekove pravice, obenem pa neizprosno kritiziral nacionalizem, ki je vzporedno kontaminiral proces osamosvajanja. Vsi ti bodo ob branju tega pamfleta kaj hitro ugotovili, da ostaja zvest sebi. Da je ostal nepristransko kritičen do vseh, ki družbeno pogodbo instrumentalizirajo za svoje partikularne interese, pri čemer v zadnjem času v njegovih besedilih ob politikih vse pogostejše nastopajo zastopniki neoliberalnih korporativnih interesov.

In tako je v besedilu, v katerem se Mastnak ne sprašuje samo o tem, »kje smo«, temveč tudi o tem, »kdo je kje«. Pri tem ni pozoren samo na »nevarne besede« (Snyder), temveč ga zanima, kaj se skriva za njimi in zakaj tisti, ki jih uporabljajo, prikrivajo resnico. Podobno kot pri svojem siceršnjem delu tudi v razpravi o tem, kaj nas

čaka v (post)pandemijskem svetu, ostaja prepričan, da je znanost kompleksen sistem ustvarjanja, organiziranja, predvsem pa preverjanje vsakokratnega znanja.

In prav zato ostaja prepričljiv tudi za tiste, ki se z njim ne strinjamo v celoti. Z njim pa se ne moremo strinjati tudi zato, ker iz vsakega stavka veje za pamflet značilna, če ne celo obvezna, polemičnost. Bolj kot sicer se prav v času kovi-da zaveda, da mora biti kot družboslovec pozoren na širok nabor stališč, argumentov in interpretacij. Kot sociolog se ne more izgovarjati na pomanjkanje prostora, ki da onemogoča širši pogled na družbo. Nasprotno, kompleksne družbene spremembe mora biti sposoben misliti skozi različne perspektive, po drugi strani pa prispevati svojo. In če se ob tem odloči napisati pamflet, mora biti ta perspektiva predstavljena jasno in brez omahovanja.

Kot tak močno spominja na Timothyja Snyderja in njegov pamflet *O tiraniji*. To, kar izdajatelja

pri založbi Totaliteta imenujeta »drobna knjižica«, je dejansko pamflet, v njem pa avtor podobno kot Tomaž Mastnak opozarja, da je »naš politični red ogrožen« in da je mnogim demokracijam, ki so se začele vzpostavljati po letu 1989, spodletelo (Snyder 2017: 10–11). Deloma tudi zato, ker so mnogi od tistih, ki so se v osemdesetih upirali, začeli slediti oz. nehali izstopati. Mastnak se je odločil za težjo pot. Mnogo težjo pot. Že kmalu po uresničitvi slovenskih »tisočletnih sanj« se je odločil, da bo izstopal še bolj. Da bo (znova) ponudil zgled in s tem presekal urok »politike neizbežnosti« (ibid 131). Slednje namreč ni samo intelektualna, temveč vsesplošna družbena koma.

Oto Luthar

LITERATURA

Timothy Snyder, O tiraniji. *Dvajset stvari, ki smo se jih naučili iz dvajsetega stoletja*, Totaliteta, Ljubljana, 2017.

Tomaž Mastnak

KOVIDNI REŽIM

Kje smo?

Šesti **Pamflet** prinaša izvirno besedilo Tomaža Mastnaka. Gre za kritično analizo »kovidnega režima« – sistema ukrepov, ki so bili sprejeti za obvladovanje epidemije kovida-19 – in radikalnih družbenih in političnih sprememb, ki jih uvaja.

Predgovor

S »kovidnim režimom« razumem sistem ukrepov, ki so bili sprejeti za obvladovanje epidemije COVID-19. Da gre za obvladovanje epidemije, je uradna razlaga, ki jo sprejema večina prebivalstva. Ukrepi narekujejo ravnanje, ki naj bi nas obvarovalo pred okužbo in preprečilo širjenje okužb, njihovo dosledno izvajanje pa naj bi nas pripeljalo nazaj v normalno življenje. Toda uspeh ukrepov je v tem oziru, evfemistično rečeno, vprašljiv in vrnitve nazaj skoraj zagotovo ne bo. Kar je bilo normalno, nikdar več ne bo, in kar je danes še videti nenormalno, morda že pred iztekom dneva ne bo več. Kovidni režim globoko, korenito spreminja družbo. Ukrepi proti kovidu prizadevajo družbo bolj, kot jo prizadeva bolezen sama. Kovidni režim je za nas nevarnejši od virusa, hujša grožnja od okužbe z njim. Družbena sprememba, ki jo udejanja kovidni režim, ne spreminja samo tega ali onega družbenega podsistema, razmerij med njimi, našega položaja

v družbi ipd., temveč družbo uničuje, izničuje in dobesedno ukinja. Kdo ve, ali bomo morebitno »zmago« kovidnega režima nad epidemijo sploh preživeli kot politična, družbena bitja?

Ta knjižica je vabilo k razmišljanju o današnji »veliki transformaciji«, ki je verjetno še korenitejša od tiste, o kateri je pisal Karl Polányi. Kot vabilo k razmišljanju je prispevek k boju »proti epidemiji eno-umja«, kakor je Gorazd Kocijančič naslovil zbornik, ki je izšel lani jeseni. Moj podnaslov, *Kje smo?*, je aluzija na naslov drobne knjige, v kateri je Giorgio Agamben zbral svoje publicistične intervencije iz prvega kovidnega leta: *A che punto siamo? L'epidemia come politica*. (*Kje smo? Epidemija kot politika*; angleški prevod je izšel pod naslovom *Where Are We Now? The Epidemic as Politics*.) Kar sledi, je v precejšnji meri dialog z Agambenom, ki je s svojimi stališči do kovidnega režima iz obvezne reference v levičarskih publikacijah postal čtivo ameriških konservativcev. To seveda ne meče sence na Agambena, meče jo na levičarje. Pišem, da bi po svojih močeh prispeval, da bi bilo o teh vprašanih še mogoče javno razmišljati in razpravljati.

Nasprotja in protislovja

Ljudem se je v obdobjih velikih sprememb večkrat v zgodovini zdelo, da se je njihov svet obrnil na glavo. Danes bi lahko prej rekli, da je padel na glavo, ali še raje, da je izgubil glavo. Glavo je izgubil zato, ker drsi – ne le drsi, marveč naravnost drvi – v smer, ki je videti pogubna, pa tudi zato, ker tega napredovanja v pogubo večinoma ne reflektiramo in ne razumemo. Zakaj je s tem tako, ali torej refleksije in razumevanja nismo sposobni, ali se nam ne zdita pomembna in potrebna, ali morda celo menimo, da že vemo, kaj se dogaja, ali pa verjamemo, da naši »voditelji« vedo, kaj nam je treba storiti, in se nam na koncu zdi prav, da je, kakor je, oziroma se s tem pač sprijaznimo, so vprašanja, na katera se bo, upam, nakazal kak odgovor na naslednjih straneh.

Potreba ali vsaj želja po razumevanju ne bi smela biti tako šibka, kakor je videti, da je. Diskrepance kovidne politike, njene neskladnosti, neusklajenosti, protislovja, očitne neutemeljenosti, nesmiselnosti in nelogičnosti kar silijo k razmišljanju. Nasprotja med njenimi deklariranimi cilji in rezultati naravnost bijejo v oči. Informacij, podatkov, študij,

ki to politiko in njeno samopredstavljanje radikalno problematizirajo ali postavljajo na laž, je nič koliko, srečujemo jih na vsakem koraku, le včasih je treba malo pobrskati. In konec koncev nas vse to eksistenčno, živo zadeva.

Naj uvodoma orišem nekaj osnovnih nasprotij in protislovij. Kovid je po doslej zbranih podatkih kužna bolezen z relativno nizko smrtnostjo. Stopnja smrtnosti pri infekcijah v zahodnem svetu je po višjih ocenah 0,3-odstotna, pogosta ocena je 0,15-odstotna. Pri mlajših od 70 let je stopnja smrtnosti 0,05-odstotna, pri otrocih pa ničelna. Hude oblike te bolezni praviloma prizadevajo ranljive demografske skupine (starejše, ljudi z drugimi težkimi boleznimi, imunsko kompromitirane), otrok in mladostnikov se bolezen večinoma komajda dotakne, večina ostalih okuženih pa jo preživi s simptomi, podobnimi gripri ali prehladu. Kljub temu je bila na globalni in nacionalnih ravneh uvrščena med najnevarnejše prenosljive bolezni z visoko smrtnostjo. Takšna klasifikacija je bila osnova za obsežne in stroge varnostne ukrepe, ki so vpeljali izredno stanje in globalno vladavino strahu in globoko posegli v naše politično in osebno življenje.

Med dejansko nevarnostjo kovida na eni strani ter strahom in obsegom in radikalnostjo in intenzivnostjo ukrepov na drugi je očitno nesorazmerje.

Poglavitni med protikovidnimi ukrepi so nošenje mask, zapiranje šol in vsesplošna zaprtja (*lockdowni*). Po skoraj dveh letih je mogoče na podlagi zbranih podatkov in analiz skleniti, da tem nefarmakološkim ukrepom ni uspelo ustaviti širjenja okužb. Poleg tega, da so bile te restriktivne politike neuspešne pri doseganju postavljenih ciljev, so negativno učinkovale, najhuje na revne in socialno šibke sloje prebivalstva. Pred sabo imam 162 raziskav, ki dokazujejo to za zaprtja, 75 raziskav, ki kažejo na neučinkovitost in škodljivost zapiranja šol, 97 raziskav o neučinkovitosti obveznega nošenja mask in 61 o škodljivosti nošenja mask za zdrave osebe. Seveda slišimo tudi nasprotna stališča, toda tu gre pogosteje za zatiranje kot za dokazovanje, oprto na raziskave.

Kljub vse večjemu številu strokovnih in znanstvenih raziskav, poročil in pričevanj, ki dokazujejo neuspeh teh ukrepov pri obvladovanju epidemije, pristojne svetovne organizacije in nacionalni oblastni organi vztrajajo pri njih in jih celo stopnjujejo,

osrednji mediji pa jih po eni strani zagovarjajo kot nujne in povečujejo njihovo dobrodejnost, po drugi pa praviloma zamolčujejo, v boljših primerih pa zgolj relativizirajo, minimalizirajo ali omalovažujejo njihove negativne posledice: razvojne in psihične poškodbe, ki jih povzročajo otrokom, nediagnosticirane in nezdravljene težke bolezni, depresijo, anksioznost, suicidnost in druge psihološke motnje, zlorabo drog, družinsko nasilje, spolne zlorabe, pa tudi izgubo zaposlitve in virov dohodka, veliko propadanje malih in srednje velikih podjetij ter gigantsko povečevanje lastnine v rokah monopolistov, in še bi lahko naštevali. Statistiki o smrtih, ki so jih povzročili ti ukrepi, ni. Verjetno velja, kar je o moriji v Iraku rekel neki ameriški general: njihovih mrtvih ne štejemo.

Med ukrepi, katerih učinke na omejevanje širjenja kovid-19 je težko meriti, je zapovedano socialno distanciranje, ki pa ima hudo destruktivne učinke na družbo (o čemer bom še pisal). Med bolj benignimi ukrepi je razkuževanje rok in površin, ki na širjenje kovid-19 ne more imeti omembe vrednega učinka, ker se virus širi aerosolno. Ima pa psihološke učinke (ker, splošno rečeno, spreminja navade in pogled

na svet), uničuje kožno floro in prispeva k onesnaževanju okolja – tako kot milijarde odrabljenih mask, ki so doslej končale v svetovnih morjih. Glede na način širjenja virusov SARS, med katere sodi kovid-19, je tudi sledenje kontaktov okuženih, ki je smiselno pri prenosljivih boleznih, kakršni sta na primer ebola ali AIDS, brez vrednosti pri omejevanju epidemije.

Testiranje s hitrimi antigenskimi testi in testi PCR je notorično nezanesljivo. Statistike o razširjenosti kovid-19 temeljijo na testu RT-PCR, ki je bil razvit po hitrem postopku na podlagi recepture nemškega virologa Drostenja. Njegov referat je bil predložen 21. januarja 2020, recenziran v enem dnevu in objavljen dan pozneje, Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) pa je objavo celo prehitela s priporočilom na svoji spletni strani, naj test postane osnovni diagnostični instrument. Drosten je še pred koncem januarja objavil tudi stališče, da je asimptomatični prenos virusa (ki so mu takrat rekli še 2019-nCoV) epidemiološko relevanten, tako da je bilo, seveda v sodelovanju z WHO, vse nared za množično generalno testiranje in lansiranje eksperimentalnih cepiv.

Številni zdravniki in drugi strokovnjaki opozarjajo, da testiranje simptomatskih bolnikov s hipersenzitivnim in nespecifičnim testom RT-PCR z namenom odkrivanja enega samega izmed številnih respiratornih virusov nujno vodi k visokemu številu lažnih pozitivnih rezultatov. Zato ta test ne more biti verodostojno diagnostično sredstvo za število okuženih, obolelih in umrlih za kovidom-19. Oporekajo tudi smiselnosti testiranja zdravih in asimptomatskih posameznikov. Naša vednost o razširjenosti kovida, na katero se opirajo ukrepi, je torej v osnovi nezanesljiva. Ameriški Center za nadzor in preprečevanje bolezni (CDC) je z novim letom 2022 umaknil avtorizacijo za uporabo testov RT-PCR za diagnosticiranje kovida, ob izredno hitrem širjenju seva omikron pa vedno pogosteje slišimo predloge iz stroke, da se velja množičnemu testiranju odpovedati.

Zame najšokantnejše dejstvo v zvezi s to epidemijo je, da kovida ne zdravijo. Tako pri nas kot v svetu je okuženi napoten domov, prepuščen samemu sebi brez zdravniških nasvetov in pomoči. Medicinski odnos do obolelih s kovidom je *laissez-faire*. Šele če se oboleli v dveh tednih sam ne izliže, če se torej

stanje hudo poslabša, tako da je tako rekoč na pragu smrti, postane zanimiv za medicinski industrijski kompleks, in takrat ga hospitalizirajo. Za tem je konec koncev finančna preračunljivost. Kovidni bolniki prinašajo bolnišnicam veliko več denarja od ostalih. Mediji nam kažejo občudovanja vredne požrtvovalne in zgarane zdravstvene delavce – in tudi strah in grozo zbujujoče posnetke umirajočih pacientov (kar nekateri kritiki ne brez razloga imenujejo *fear porn*, pornografija strahu) – v ozadju pa gre za pridobitniško dejavnost. Pri tem pa obstajajo dokazano učinkovite, varne in poceni terapije s protivnetnimi zdravili, hidroksiklorokinom, ivermektinom, antikoagulantni in še čim.

Seveda vem, da se zlasti okrog hidroksiklorokina in ivermektina pletejo kontroverze, natančneje, preganja ju scientistična inkvizicija. Vem pa tudi, da obstajajo obsežna ambulantna dokumentacija ter številne raziskave, ki dokazujejo uspešnost zgodnjega zdravljenja kovida-19 s temi zdravili. Prav tako vem, da je bila z vrha svetovnega farmacevtsko-medicinskega kolesja vodena sistematična kampanja ne le proti tem zdravilom in zdravnikom, ki so z njimi pomagali bolnikom, temveč tudi proti

zgodnjemu in nebolnišničnemu zdravljenju kovida sploh. Ta kampanja je bila – tako kot vse druge kampanje zapovedane kovidne ortodoksije – politikantska, manipulativna, umazana, polna pritleh-nih diskvalifikacij in ni imela nobene zveze z »znanstvenostjo«. Nasprotno. Vodilnima medicinskima revijama *Lancet* in *New England Journal of Medicine* so celo podtaknili lažni študiji, ki sta zavračali hidrosiklorokin, in njune »izsledke« propagandno razširili. To je v znanstveni publicistici dogodek brez presedana, ena najhujših sleparij doslej. Pri nas pa zdravniški establišment ni dopustil raziskave o učinkovitosti ivermektina (kot smo 19. januarja slišali na okrogli mizi »Epidemija in znanost«) in je njegovo uporabo prepovedal.

Zakaj zgodnje in izvenbolnišnično zdravljenje kovida ni dopuščeno? Mnoge razlage, zelo verjetne, se ponujajo tako rekoč same od sebe. Ena je, da je cena ivermektina nekaj dolarjev, konkurenčni zdravili molnupiravir in remdesivir, ki sta zdaj na trgu (in imata hude stranske učinke), pa staneta 700 oziroma 3.000 dolarjev. Več o tem ne bom pisal. Omeniti pa velja, da zdravniki, ki so sicer – žal – v manjšini, na podlagi svojih terapevtskih izkušenj

in raziskav trdijo, da bi bilo z zgodnjim zdravljenjem kovida mogoče zmanjšati njegovo smrtnost celo za 85 %. In četudi bi bila ta hipotetična številka pol manjša, bi bilo to še vedno zelo veliko človeških življenj. Poleg tega bi se – bognedaj! – zmanjšal pritisk na bolnišnice, olajšalo breme zdravstvenih delavcev, upadla bi prestrašenost ljudi in sprostito bi se družbeno življenje.

Dodati je treba, da ne gre le za nedopuščanje zgodnjega zdravljenja kovida, temveč tudi za odsotnost preventivnih ukrepov. O tem naše medicinske avtoritete in oblasti ne govorijo, razen takrat, ko čutijo potrebo zasmehovati nasvete (ki seveda ne prihajajo iz njihovih vrst), kako si krepiti telesno in psihično odpornost – ne le z vitamini in minerali, gibanjem na svežem zraku, temveč tudi z medčloveškimi stiki, družabnim in družbenim življenjem. V Bangladešu in nekaterih indijskih državah, na katere gledamo v naših krajih s tako superiornostjo, so na primer dosegli velike uspehe pri omejevanju okužb z izpiranjem nosne votline in/ali grgranjem. Sol za to je del zdravstvenega kompleta, ki ga oblasti delijo prebivalcem, v katerem so med drugim tudi multivitamini, vitamina C in D₃, cink in ivermektin.

Na podlagi tabuiziranja in eliminacije zgodnjega zdravljenja kovida je obveljalo, da obstaja (poleg nefarmakoloških ukrepov) ena sama rešitev pred njim: množično cepljenje. Cepljenje je bilo napihnjeno v ideologijo in politiko cepilništva, tisti z zadržki do te rešitve pa so bili očrnjeni kot »anticepilci« in postavljeni za notranjega sovražnika, ki širi epidemijo.

Cepilništvo je novi evangelij, evangelij medicinske religije, evangelij po kovidu: ena pot, ena resnica, eno življenje – cepljenje! Ali pa pogubljenje in smrt. O cepivih in cepljenju je bilo že veliko povedanega. Zadostuje, da povzamemo izkušnje po letu dni cepljenja in ugotovimo, da je njegova učinkovitost omejena in da s časom še upada. Posameznikom lahko blaži potek bolezni, sicer pa niti ne varuje pred okužbami niti ne preprečuje širjenja okužb. Od odmerka do odmerka upada imunska odzivnost, ker vedno novi »poživitveni odmerki« slabi-jo imunski sistem. Zdaj že Evropska agencija za zdravila (EMA) pravi, da takšno nenehno cepljenje ni primerna strategija, ker tvegamo, da »bomo na koncu [...] imeli težave z imunskim odzivom«. Za kovidom umirajo tudi cepljeni.

Poleg tega, da ta cepiva niso varna, so nevarna. Vsa, ki so na voljo v našem delu sveta, so še vedno v tretji fazi kliničnih preiskav (rezultati katerih so skrivnost) in imajo samo pogojno, se pravi začasno, dovoljenje za uporabo. Gre za eksperimentalna cepiva, izdelana in sprejeta po hitrih, izrednih postopkih. Podatkov o negativnih stranskih učinkih cepiv, vključno s hudimi poškodbami in smrtjo, za katere so proizvajalci pravno odvezani odgovornosti, pristojni organi ne zbirajo sistematično in jih tudi prikrivajo. Medtem ko medicinski establišment, ki nenehno zagotavlja, da so cepiva varna, po eni strani pripisuje kovidu tudi smrti, ki so imele druge vzroke, pa po drugi zanikuje vzročno zvezo med cepljenjem in smrtmi, ki so nastopile (neposredno) po njem. Medtem ko je bila smrtnost v prvem letu kovida v statističnem povprečju prejšnjih let, je v letu po uvedbi množičnega cepljenja proti kovidu v številnih zahodnih državah zabeležen nezamisljiv porast še nepojasnjenih čezmernih smrti.

Kljub neuspehu cepljenja pri obvladovanju epidemije, kljub znanim negativnim stranskim učinkom cepiv in kljub temu, da ne vemo, kakšne utegnejo biti njihove dolgoročne posledice (zlasti dolgoročne

posledice novih celičnih in genskih terapij), se cepljenje še kar nadaljuje, cepilska kampanja pa se še stopnjuje. Še pred koncem leta je zahtevana že tretja doza cepiva, ponekod že četrta. Grozi nam uvedba obveznega cepljenja, ki je v nasprotju z veljavno slovensko, skupno evropsko in mednarodno zakonodajo, denimo z Nürnberškim kodeksom, Helsinško deklaracijo in Oviedsko konvencijo, ter med drugim z Ženevsko konvencijo Svetovnega zdravniškega združenja – ne nazadnje pa tudi s temeljno zapovedjo bioetike in medicine: *Primum non nocere*. Predvsem ne škoditi!

Pred cepljenjem nas ne reši niti naravna imunost, ki v nekaterih državah uradno ne šteje sploh nič, drugod pa je njena »veljavnost« arbitrarно časovno omejena. Ob tem pa mnogi zdravniki o njej dokazujejo, da je učinkovitejša in dolgotrajnejša od tiste, ki se (kot kaže, vse bolj začasno) pridobi s cepljenjem. Je konkurentka tehnološkim rešitvam, ki jo je treba diskvalificirati. V drugi polovici januarja je vrhovno-uradni CDC objavil raziskavo, ki dokazuje, da je verjetnost, da bi se cepljeni okužili s koronavirusom-19, šestkrat manjša kot pri necepljenih, pri preboleznikih pa petnajstkrat do devetindvajsetkrat

manjša. Kljub temu študija zagovarja cepljenje kot najboljšo strategijo – tudi za preboleznike.

Vsa ta nasprotja in nekonsistentnosti lahko povzamemo v eno protislovje: očitneje kot postaja, da kovidna politika z nefarmakološkimi in farmakološkimi ukrepi ne dosega svojih deklariranih ciljev – obvladanja epidemije in varovanja (javnega) zdravja –, intenzivneje in obsežneje ter nepopustliveje jo uveljavljajo. Namesto da bi izkušnje prvih dveh let epidemije vodile k premisleku, je okrepenela v nedotakljivo ortodoksijo. Namesto da bi jo na podlagi izkušenj revidirali in izboljšali, postaja vse bolj rigidna, zadržta in agresivna.

Epidemija kot oblikovanje družbe in kot politika

Zakaj pri protikovidni politiki vztrajajo in jo celo stopnjujejo kljub njenemu zdravstvenemu neuspehu? Kaj se dogaja? Za kaj gre? Najbolj logično vprašanje, ki se zastavi, je: kaj pa, če njen osnovni namen ni zdravje prebivalstva? Če vztrajamo pri zdravstveno neuspešni politiki, to v osnovi ne more biti zdravstvena politika. Še sploh ne, če ne dopušča

zgodnjega zdravljenja kovida in je zdravljenje obolelih pred njihovo morebitno hospitalizacijo z njo v nasprotju. Kovidna politika v resnici prej ustvarja epidemijo, kot pa jo zaustavlja. In ko ustvarja epidemijo, ko s svojimi ukrepi in narativi oblikuje epidemijo v to, kar je, v epidemijo, ki jo živimo, preoblikuje družbo in spreminja naša življenja.

Nihče ne more ne spregledati ne zanikati, da so se naša življenja močno spremenila in da se je močno spremenilo tudi naše skupno življenje. Razlikujemo se po tem, kako ocenjujemo te spremembe in za kako potrebne, neizogibne ali nujne jih imamo, kar nas vodi ali v nasprotovanje spremembam ali v pristajanje nanje in tudi v podporo kovidnemu režimu. In razlikujemo se po tem, da nekateri menijo, da se bo po koncu epidemije življenje vrnilo v stare tirnice, drugi pa mislimo, da poti nazaj ni več in da je, kot je nekoč zapisal Hegel, en lik življenja ostarel (le tista Minervina sova noče vzleteti).

Epidemija je pot v prihodnost – epidemija kot formatiranje in oblikovanje družbe in kot politika. V tem smislu je epidemija način proizvodnje prihodnosti. Lahko smo konkretni: epidemija, kakor so jo oblikovali, je nosilec tiste prihodnosti, ki jo

vsiljujejo vladajoče globalne elite. Pot v prihodnost, ki nam jo vsiljujejo, na katero nas silijo, spominja na zloglasna zastojna potovanja v zaplombiranih vagonih. Na obrobjih skoraj nepredušno zaprtih osrednjih medijev se množijo asociacije na tisto grozljivo zgodovinsko izkušnjo. Vedno več ljudi s tesnobo v srcu vidi podobnosti med takratnim in današnjim dogajanjem. Mnoge je strah, da nas na koncu poti čaka tuširanje.

Ta zaprta prihodnost, prihodnost dejanskega ali metaforičnega zaplombiranega vagona, je realna grožnja, dokler smo zaprti v epidemijo. Za kakršno koli drugo, drugačno prihodnost bi se morali osvoboditi epidemičnega zaprtja. To pa je vprašanje sedanjega konkretnega trenutka, vprašanje, kam in kako se bomo v sedanjih razmerah postavili, kaj lahko naredimo zdaj in tu. Zato več kot toliko o prihodnosti nima smisla govoriti. Naš temeljni problem je sedanjost: kje smo?

Sedanja epidemija kot način proizvodnje prihodnosti je prav to: *način* spreminjanja družbe, modus transformacije, in v določeni meri tudi sredstvo. Kot sredstvo nosi s sabo cilj. Ni pa epidemija po sebi vzrok teh sprememb. V epidemiji so se

skoncentrirale, skondenzirale, izkristalizirale in intenzivirale razvojne težnje zadnjih nekaj desetletij. Nekatero od poti, ki so vodile do nezavidljivega položaja, v katerem smo, pa so bile utrte že pred dolgim časom. Začel bom z njimi, da bi videli, ali vodijo v kovidni režim ali samo k njemu. Ali je kovidni režim njihovo nadaljevanje ali prelom z njimi, kontinuiteta ali diskontinuiteta, ali morda oboje?

Konec sveta industrijske revolucije

Svet, ki se danes končuje, je svet, ki se je začel s prvo industrijsko revolucijo. To mnenje med drugimi zastopa Agamben. Ali je to res? In če je, v kakšnem smislu je res?

Menim, da industrijske revolucije ni mogoče razumeti mimo tako imenovanih demokratičnih ali buržoaznih oziroma buržoazno-demokratičnih revolucij. Da bi bila teza o današnjem koncu sveta, ki se je začel z industrijsko družbo, prepričljivejša, bi bilo treba dodati, da se končuje svet, ki so ga porodile industrijska revolucija in buržoazno-demokratične politične revolucije. Industrializacija se je

namreč razvijala v povezavi s tistimi revolucijami, toda ne le v popreproščenem progresističnem smislu, po katerem so politične revolucije čistile pot napredku, ki so ga enačili z industrializacijo. Industrializacija je bila v veliki meri odgovor na revolucije, proces derevolucioniranja, gašenje revolucionarnega vrenja, kanaliziranje ljudskih strasti in energij iz politike v sfero dela, sklenitev revolucije. Ekonomska revolucija je nastopila kot alternativa politični revoluciji. Razmahnila se je po zajezitvi in izsušitvi revolucionarnega političnega gibanja, na temelju njegovega končanja.

Kar se danes končuje, je svet industrijske revolucije *in* demokratične revolucije. Glede demokracije ni nobenega dvoma, da jo kovidni režim pokončuje. Tako imenovana vojna proti kovidu je vojna proti demokraciji. Kovidni režim je zamišljen kot konec demokratične dobe. Kar se industrijskega obdobja tiče, pa zadeva ni tako jasna. Današnja tranzicija, ki jo vsiljujejo s kovidnim režimom, velja za četrto industrijsko revolucijo. Ne odpoveduje se industriji, temveč jo ponovno revolucionira. Ta revolucija je znanstvena in tehnološka, tako kot tudi na prvo industrijsko revolucijo gledamo kot na znanstveni in

tehnološki preboj. Toda industrijska revolucija je bila predvsem brutalno preoblikovanje družbenih razmerij in nov način podrejanja brezlastniških – v veliki meri obenem razlaščenih – razredov lastniškimi. Kot so (še pred Marxom) opozarjali sodobniki, je industrializacija uvajala podrejanje dela kapitalu, in industrijska družba je slonela na podreditvi dela kapitalu.

Industrializacija je bila družbeni sistem gospostva, ki sta ga pomagali vzpostavljati in ohranjati znanost in tehnologija. Tudi zdaj se vzpostavlja sistem gospostva s pomočjo znanosti in nove tehnologije. Industrijska logika vzpostavljanja družbenega gospostva se torej ohranja. Povezava med industrijo in gospostvom ni pretrgana, ampak je predrugačena, reartikulirana skladno z današnjimi znanstveno-tehnološkimi možnostmi. Skozi to reartikulacijo je gospostvo kapitala prestrukturirano in reorganizirano, prenovljeno in okrepljeno. Ne gre več samo ali prvenstveno za podrejanje dela, se pravi delavcev. Delo je s procesi, ki jih konvencionalno imenujemo dezindustrializacija in ki so v preteklega pol stoletja predrugačili zlasti zahodni svet, v teh krajih izgubilo pomen. Podrejanje in nadzira-

nje dela seveda ostaja, vendar ne zadošča več za uspešno ohranjanje gospostva kapitala. Postalo je preozko, kar je začelo resno ogrožati gospostvo zahodnih oblastnih elit.

Bazo družbenega podrejanja in nadziranja je bilo treba razširiti – in razširjajo jo na vso družbo. Zdaj gre za podrejanje celotne družbe kapitalu in za nadziranje celotne družbe – delovne, nedelovne, nezaposlene, polovično zaposlene, prekarne, samozaposlene, upokojske, otroške od rojstva pa do konca šolanja, prostočasne, rekreacijske, konzumirajoče, zabavajoče se in umirajoče. In ne le to, gre tudi za vse bolj neposredno podrejanje kapitalu: za podrejanje, ki ga vse manj posreduje država. Natančneje, vse manj ga posredujejo državni pravni red, zakoni, pravice in svoboščine, v vse večji meri pa se uporabljajo državni represivni aparati. Takšno gospostvo je bilo po Franzu Neumannu značilno za nacizem. Medtem ko so nacisti razmontirali državo, mitičnega leviatana nadomestili z behemotom, pa današnji nasledniki preuranjenega nacističnega revolucioniranja kapitalskega gospostva dekonstruirajo tudi družbo. Gospostvo, ki ga uvaja kovidni režim neposredno nad celotno družbo, sloni na razbijanju

družbe, na odpravi družbe, in cilja na podrejanje življenja samega, razdružbljenega življenja, »biološkega življenja«.

Tehnokracija

Razbitje družbe, brutalizacija države ter zadušitev pravic in svoboščin so plod nevarne iluzije, da ozka elita samoizbrancev lahko obvladuje družbo s pomočjo znanosti in tehnologije, torej znanstveno, kot da bi bila stroj – in da je celo poklicana za to. Iluzija je stara dvesto let. Uvrstimo jo lahko v družino zamisli o racionalnem upravljanju družbe ali o racionalni ureditvi družbe. Zgled zanje kakšno generacijo prej je bil recimo Condorcetov ali Godwinov hiperracionalizem, s katerim je učinkovito obračunal Malthus. Znanstveno-tehnološki utopizem pa je bil tesno povezan z razvojem industrije in industrijske družbe.

Utopizem mu pravim, ker so ga prvi formulirali utopični socialisti, se pravi zgodnji socialisti, ki so z vidika poznejšega razvoja socializma v »znanost« postali »utopični«. V resnici so bili bolj industrijski navdušenci kot pa utopisti. Stali so trdno na tleh

industrializacije in ekstrapolirali njene razvojne težnje in logiko delovanja na vso družbo. Bili so najodločnejši govorniki novega »industrijskega in znanstvenega sistema«, kot so mu rekli, idejna avantgarda industrializma. Industrializem kot ideologijo industrializacije so formulirali prav oni.

Govorim o Henriju de Saint-Simonu in njegovih učencih in slednikih. Njegov sodobnik Charles Fourier, prav tako utopični socialist, je tudi verjel v moč znanosti in je med drugim razmišljal o načrtnem spreminjanju podnebja, o industriji pa je imel veliko bolj kritično mnenje. Po njegovem je moderna industrija vodila v neofeudalizem. Za Saint-Simona pa je bila industrija temelj družbe in integracijski dejavnik nove družbene ureditve. Ni mu šlo zgolj za to, da bi celotno družbo organizirali tako, da bi služila industriji. Družba sama bi morala biti organizirana industrijsko, po načelih »industrijskega podjetja«. Francija je bila zanj »velika tovarna«, ki bi jo bilo »treba upravljati na enak način kot katero koli drugo delavnico«. Za saintsimoniste sta bili znanost in industrija tesno povezani. Industrijska proizvodnja je bila znanstveno organizirana in družba bi morala biti znanstveno organizirana za industrijo, za

potrebe ekonomije, se pravi velikih industrialcev. In ker je bila industrija, kakor so jo razumeli, nadaljevanje božjega stvarjenja, je bil v tej zmesi še religiozni element. Industrija je bila nekaj kultnega.

Saintsimonisti so te obče ideje prevajali v konkretno vizijo vladanja družbi. Politično so se imeli za centriste, ne na levi ne na desni, o tem, kdo naj bo na vrhu, pa so imeli zelo jasno zamisel. Oblast v industrijski družbi bi morala biti v rokah »načelnikov industrije«. Vladati bi ji morali »najpomembnejši industrialci«. Osrednjo vlogo pa bi imeli banirji kot »splošni agentje industrije«, ki bi s krediti regulirali ekonomske vire in organizirali gospodarstvo. In ker je družba, kot smo videli, morala služiti gospodarstvu, bi banke morale organizirati tudi družbo – na primerno znanstven način.

Tu so vsi elementi, vsa temeljna logika, ki ženejo danes vizijo in zarotniško delovanje Svetovnega gospodarskega foruma (WEF), njegovo veliko transformacijo, »veliko resetiranje (ponastavljanje)«. Vendar teh samozvanih svetovnih voditeljev, ki nas silijo v znanstveno, tehnološko visoko razvito digitalizirano družbo pod njihovim vodstvom, ne moremo imeti za dediče socializma. Takšno gledanje je mogoče samo

v Ameriki po stotih letih intenzivne protisocialistične propagande. Zato je tam bolj kot po Evropi kritika kovidnih ukrepov zasmetena z antisocializmom in celo antikomunizmom.

V razvojni liniji od saintsimonističnega tehnokrat-skega fundamentalizma do WEF si je treba pogledati še vmesni člen. Saint-Simonov industrializem so namreč vzeli za svojega njegovi liberalistični mlajši sodobniki. Tudi ti liberalistični industrialisti so zagovarjali odločno »znanstven« pristop k družbi in pomembno vplivali na razvoj liberalizma v Franciji. Njihove naslednike je fascinirala kombinacija med družbenim planom, znanostjo in božjo previdnostjo. Frédéric Bastiat, ki je sam iskal načela za znanstveno organiziranje družbe v politični ekonomiji, je jedro liberalističnega industrializma povzel takole: »sama božja previdnost« je »ustvarila« »družbeni plan« in ga predstavila javnosti z avtoriteto znanosti.

Znanost kot način prezentacije, kot zunanja podoba političnih dekretov, je močno prisotna pri vzpostavljanju, ohranjanju in razširjanju kovidnega režima. Prav tako imamo opraviti tudi z značilno vezjo med znanostjo in religioznostjo. Ničkolikokrat

se od ljudi terja vera v znanost in znanost sama nastopa kot nova vera. V imenu te vere, za katero je krst zdaj cepljenje z visokotehnološkim znanstvenim izdelkom, torej znanstveno pokrščevanje, bi tako kot nekoč spet vladala industrijska elita, elita četrte industrijske revolucije z bankirji kot njenimi generalnimi, »splošnimi agenti«. V nasprotju s Saint-Simonom bi bila ta vladavina zdaj globalna, planetarna, njen notranji mehanizem, njena logika, pa nedvomno izraža kontinuiteto s tehnokratskim industrializmom devetnajstega stoletja.

Kriza liberalizma in liberalistični totalitarizem

Ta bežni pogled v zgodovino tehnokratizma, v zgodovino iluzije o znanstveno-tehnološkem obvladovanju družbe, nas je pripeljal tudi do liberalističnega industrializma, ki bi mu lahko rekli znanstveni liberalizem ali natančneje scientistični liberalizem. Ta scientizem je seveda povezan z liberalističnim progresizmom, naprednjaštvom, vero v napredek. Oba, scientizem in progresizem, pa lahko izkazujeta dobro mero misijonarske gorečnosti. Te ideološke

komponente liberalizma so relevantne za razumevanje kovidnega režima. Liberalizem pa je ključnega pomena še v drugih ozirih. Reči je mogoče, da je kovidni režim kot trenutno glavno gonilo velike transformacije odgovor globalističnih elit na krizo liberalizma.

Kovidni režim se kaže kot opuščanje liberalizma, demontaža liberalizma, njegov zaton. Vsakdo lahko vidi, da so volitve izgubile pravi pomen, da so izvotljene ter skrajno kupljive in manipulabilne, poleg tega pa tudi sliši v več kot eni evropski državi govorjenje o možnosti suspendiranja volitev, napovedanih za pomlad 2022. Reprezentativni sistem je zlomljen, parlamentarizem je postal sinonim za politiko, ki je ne le odrezana od ljudstva, marveč tudi uperjena proti njegovim temeljnim interesom, sinonim za partitokracijo, vladavino strank. Postaja simbol skorumpiranosti in vsakršne neodgovornosti. Zakonodajna oblast je postala izvrševalka politike izvršilne oblasti, eksekutiva eksekutive. Izvršilna oblast vse bolj nastopa kot zakonodajalka in sodnica. Nekdaj postulirana delitev oblasti na tri veje izginja. Izginjajo tudi pravice in svoboščine, v vse večjem obsegu so teptane ali suspendirane.

Ideološki individualizem se umika (razen na posebej določenih področjih, kjer se stopnjuje *ad absurdum*). Politični pluralizem je shiral. Zveden je na tržno oglaševanje političnih strank, ki vse stojijo na istih temeljnih političnoekonomskih stališčih. V današnjem večstrankarskem sistemu vlada tako znotraj strank kot med njimi verjetno večje enoumje, kot je njega dni vladalo v enopartijskih sistemih. Ustava je postala neobvezujoča, znamenito »vladavino zakona« je nasledila vladavina tistih, ki so nad zakonom. Namesto »pravne države« imamo »pravniško državo«, v kateri nosilci ekonomske moči in njihovi politični pomočniki v najboljšem primeru z legalističnimi prijemi delajo ovinke mimo pravnega reda.

Ponosna, ošabno razkazovana in vsepovsod občudovana politična fasada liberalizma se več kot krushi, zdaj se že ruši. Zato govorimo o krizi liberalizma. Med najglasnejšimi so prav liberalci, ki pa za krizo liberalizma krivijo rast »avtoritarnih režimov«, »desnega populizma« in »iliberalizma«. Da bi liberalizem ubranili pred temi sovražniki, kličejo po omejevanju pravic in svoboščin domnevnih sovražnikov pravic in svoboščin. Marsikomu je

vsemu temu vrtenju in vrtinčenju, izvijanju, zvijanju in zavajanju težko slediti in najti v megli, ki jo vse to ustvarja, pot – najprej k razumevanju. V pomembnem oziru pa vse to ni nič novega, je del zgodovine liberalizma, ponavljanje zgodovinskih vzorcev. Zgodovina je še vedno *magistra vitae*.

O krizi liberalizma se je prvič spregovorilo na prehodu iz devetnajstega v dvajseto stoletje. Vendar to ni bila prva kriza liberalizma. Prva kriza liberalizma se je pokazala med tako imenovano pomladjo narodov, zlasti takoj po revoluciji leta 1848 v Franciji. Liberalizem je takrat komaj zlezel iz plenic. Kot beseda, pojem, ideologija in pogled na svet ter kot prepoznavno politično stališče in gibanje oziroma grupiranje se je pojavil v prvi četrtini devetnajstega stoletja, nič prej. Leta '48 je francoska liberalistična buržoazija po zaslugi delavskih in kmečkih množic, ki so bile pogonska sila revolucije, prišla na oblast in hitela z nasiljem izriniti prav te ljudske množice s političnega odra. Potem je, da bi utrdila oblast, ki je ni bila sposobna izvajati, tri leta delala vsakršne kupčije, spletkarila, manipulirala, govorila, odpravila splošno volilno pravico, zadušila razpravo v nacionalni skupščini, omejila pravice in

svoboščine ter razpihovala strah pred »rdečo nevarnostjo«, dokler ni z vsem tem odprla poti na oblast Ludviku Bonapartu in njegovi politični diktaturi, ki si je hitro nadela cesarske insignije.

S politične desnice so takrat liberalce napadli, češ da so s propagiranjem svojih idej in načel skovali orožje, ki se je nazadnje znašlo v rokah ljudskih množic, in te so ga seveda uporabljale v svoj prid. Družba, zgrajena na liberalističnih načelih, ni mogla obstati. Liberalizma je bilo konec, obsodil se je na smrt, so razglasili že leta 1850. Z leve so kazali na to, kako so se liberalci odpovedali svojim idejam, izdali svoja politična načela in se celo odrekli politični oblasti v prid politični diktaturi, samo da bi ljudske množice ostale odrinjene od vzvodov odločanja in podrejene – in da bi sami ohranili svojo ekonomsko moč, bogastvo in privilegije. V zameno za lastno ekonomsko svobodo so zavrgli politične ideale in principe ter odprli vrata diktaturi. Liberalizem se je poslej razcvetal in razvijal v simbiozi s politično diktaturo. Ko se je močno povečala njegova ekonomska moč, pa si je spet vzel politično besedo. Devetnajsto stoletje je bilo čas zmagoslavja liberalizma.

O »krizi liberalizma« se je, kot rečeno, začelo govoriti na prehodu iz devetnajstega v dvajseto stoletje. Najprej so nanjo opozorili britanski »novi liberalci« (ki jih ne smemo zamenjevati z neoliberalci, kajti med njimi je ostro nasprotje). Sredi devetnajstega stoletja se je liberalizem, da bi se ohranil na vrhu, da bi zavaroval svoje interese, moč in bogastvo, odpovedal samemu sebi, kajti če bi si ostal zvest, bi vrata k političnemu odločanju odprl družbenim silam, ki so liberalizmu nasprotovale. Zdaj, pol stoletja pozneje, so »novi liberalci« ustaljenemu »staremu« liberalizmu očitali, da ni bodisi sposoben bodisi voljan konstruktivno reševati hudih, zlasti socialnih, problemov, ki jih je ustvarilo njegovo zmagoslavje. Guido de Ruggiero, italijanski filozof in politik – sam liberalec, toda drugače kot preštevilni liberalistični sodobniki nasprotnik fašizma –, je leta 1925 v svoji *Zgodovini evropskega liberalizma* zapisal, da je liberalizem prav v trenutku zmagoslavja liberalistične države padel v globoko krizo.

V resnici je bil liberalizem v krizi večji del svoje zgodovine. Je namreč neločljiv od krize – od kriz, ki jih proizvajajo njegove krize. Kriza pred sto leti

je bila razrešena z vzponom in zmago fašizma. Spet so bile ljudske množice, prvenstveno delavsko gibanje, izvržene iz političnega odločanja in nasilno utišane, politični reprezentativni sistem izničen, zakoni podrejeni vladanju z dekreti, pravice in svoboščine pa suspendirane in odpravljene. Nasilje, s katerim so italijanski fašisti prišli na oblast in si jo utrdili, je Curzio Malaparte, takrat še sam fašist, označil za »najbolj znanstveno od vsega nasilja«. Tudi fašizem je bil »znanstven«. Za obrambo ekonomske svobode – svobode ekonomske moči ter bogastva in privilegijev, povezanih z njo – je bila zopet vzpostavljena politična diktatura. »Politični liberalizem« je bil žrtvovan »ekonomskemu«.

Reševanje naše sodobne krize liberalizma, v katero smo prispeli po neoliberalistični poti, poteka po isti logiki. Matrica je v marsičem ista. Spet gre za izničevanje mehanizmov političnega predstavnštva ljudstva, za odrinjanje ljudstva od vzvodov političnega odločanja in njegovo podrejanje elitam oblasti, za suspendiranje pravic in svoboščin, za nepoštevanje in kršenje zakonov ter za ohranjanje in povečevanje svobode ekonomske moči z diktatorskimi prijemi. Specifika današnjega trenutka je, da

so liberalistične elite same prevzele vlogo Bonaparta ali fašistov.

Liberalistične elite so po koncu hladne vojne konsolidirale svojo oblast na globalni ravni. Prav ta liberalistična strnitev in okrepitev elit, njihova utrditev v političnem centru oziroma njihova utrditev samih sebe kot političnega centra, torej zmagoslavje centrističnega liberalističnega fundamentalizma – ne pa rast »desnega populizma« in »skrajne desnice« in nasploh »iliberalizma« –, je najpomembnejši politični premik v preteklih treh desetletjih. Konsolidacija politične moči je tem elitam omogočila, da same rešujejo krizo liberalističnega političnoekonomskega modela, ki se vleče od 70. let prejšnjega stoletja in ki je pretresla svet z izbruhom tako imenovane finančne krize leta 2008. Pobuda je v njihovih rokah. Ustvarjajo ne le realnost, ki jo kritiki potem interpretirajo, temveč tudi narative, ki uokvirjajo in usmerjajo kritične interpretacije.

Ključno pri tem je, da liberalizem krizo, ki jo je ustvaril, zdaj sam neposredno rešuje. Zato je diktatura neposredno liberalistična: liberalizem se je preobrazil v diktaturo. Medtem ko so se liberalci po revoluciji 1848 odpovedali politični oblasti, da

bi ohranili ekonomsko, so zdaj s svojo politično oblastjo sami ukinili dekor političnega liberalizma, da bi reafirmirali ekonomskega. Medtem ko so pred sto leti »reševanje zahodne civilizacije« prepuščili fašistom, so zdaj fašizem inkorporirali. Liberalizem se preobrača v totalitarizem, ne da bi prenehal biti liberalizem.

Liberalistični totalitarizem je odgovor liberalcev na totalno krizo liberalizma. Kriza je totalna, ker se je liberalistični političnoekonomski model v svojem neoliberalističnem stadiju, ki je prežl vse vidike družbenega življenja, izkazal kot nevzdržen. Za reševanje krize je osrednjega pomena, da so vladajoče elite spoznale, da je ne morejo reševati ne v okviru zakonov ne na ravni posameznih držav, in so reševanje torej prenesle na nov teren. Kovidni režim je zakoličil nov teren za reševanje krize zunaj zakonskih spon in na planetarni ravni.

Izredno stanje in pravila igre

Logika izrednega stanja je jasna, po Carlu Schmittu ali brez njega. Kdor ga razglasi, je suveren. Medicinsko izredno stanje ima to prednost pred

vojaškim, da je lahko videti, kakor da je v interesu ljudi, v življenjskem interesu vsakega posameznika. Oblast se lahko kaže, kot da dela v interesu ljudstva. *Salus populi suprema lex* – dobesedno. Gre pa za to, da globalne liberalistične elite ne morejo več reševati svoje moči in oblasti v okviru obstoječih zakonov. Njuno perpetuiranje je ali pa prej ali slej postane nezakonito, protizakonito. Spet smo na točki, ki jo je Franz Neumann identificiral v svoji analizi nacizma, namreč na točki, ko je biznis kriminal in kriminal biznis. Razglasitev izrednega stanja poleg tega, da pokaže, kdo je suveren, s suspendiranjem zakonov ustvarja idealne razmere za reprodukcijo oblasti liberalističnih elit. Legalizira nezakonitost. Brezzakonje postane zakon.

Specifika kovidnega izrednega stanja je, da je globalno, planetarno. Ne glede na to, da se protikovidni ukrepi na različnih koncih sveta deloma razlikujejo med sabo, so vseprisotni. Konec koncev imamo pandemijo. Tako se kovidni režim vpenja v mednarodne odnose, v aktualna geopolitična trenja in spopade. Njegova planetarnost je zato nepopolna, konfliktna, teren spopadov, in zato

element ali pri ohranjanju svetovnega reda, ki je v interesu zahodnih globalnih elit, a se je zamajal, ali pri njegovem preoblikovanju (prav tako v interesu teh elit).

Geopolitični center globalnega liberalizma so ZDA. Položaj te države zaznamuje zaton njene svetovne nadvlade in hegemonije, čemur se na vse kriplje upira. Ker nima več vojaške premoči nad neposrednimi tekmicami, ker ni več ekonomsko kompetitivna, politično verodostojna in diplomatsko uspešna, blede pa tudi njen popkulturni in ideološki lesk, skuša konflikt z državami tekmicami in nasprotnicami prenesti na raven, kjer bi lahko še naprej narekovala pravila igre. Ta želja po narekovanju pravil igre v svetovnih razmerjih vodi k razveljavljanju in potiskanju mednarodnega prava v stran. Privilegirani teren za postavljanje in diktiranje »pravil igre« so planetarna izredna stanja, kakršni sta pandemija kovida-19 in podnebna kriza, kakor jo definira »zeleni« kapital. S postavljanjem mednarodnih meril oziroma metrik, diagnostike in protokolov za definiranje in tako imenovano obvladovanje svetovne zdravstvene krize je mogoče vzpostavljati hegemonijo na nadnacionalni ravni. Na njej utegne biti obvladljiv spopad,

ki ga ni več mogoče izbojevati v lasten prid v mednacionalnih odnosih.

Ko je izbruhnila epidemija, se je zdelo, da je vsaka država prepuščena sama sebi, naj se torej znajde, kakor najbolje ve in zna. Priče smo bili dramatičnemu razpadu solidarnosti med zahodnimi državami, ki so prepovedovale pošiljanje pomoči druga drugi in si celo kradle zaščitna sredstva in medicinsko opremo. (Ta razpad solidarnosti je seveda manj presenetljiv, če priznamo, da je bila »solidarnost« v resnici predvsem propagandni balon, ki so ga napihovali med vojnopsihološkimi operacijami, kakršna je bila na primer »zastрупitev« očeta in hčere Skripal, da bi demonstrativno oblikovali skupno fronto proti Rusiji.) Hitro pa so se povsod, nekje strožje in drugje manj, uveljavili na splošno enaki ukrepi in protokoli ter enaka pripoved o epidemiji, uniformni medijski diskurz, obarvani s kakšno lokalno posebnostjo, ki jo je pogosto določal psihološki (ali psihiatrični) profil državnih voditeljev.

Največjo enotnost zagotavljajo farmakološka sredstva, ki so ključni element »protikovidnih« ukrepov in protokolov: prepoved uporabe obstoječih zdravil za zgodnje zdravljenje kovida in vseprisotnost cepiv.

Monopol, ki ga je politična veja oblasti na zahodnih ozemljih zagotovila ameriško-evropskim cepivom in izključila vsa druga, je vzpostavil farmakološko enotnost Zahoda. Ko se je to farmakološko poenotenje prevedlo v »zdravstvene prepustnice«, brez katerih ni mogoče mednarodno potovati, smo prenovili blokovsko delitev sveta. Ta ni več ideološka, ampak je biokemična.

Z ustvarjanjem izrednih razmer, ki že samo v sebi afirmira suverenost in z definiranjem pravil ravnanja vzpostavlja hegemonijo, se oblikuje okolje, izolirano pred motečimi vplivi nacionalnih zakonodaj (in s tem ljudstva), v katerem bi bilo načelno mogoče izpeljati veliko transformacijo v »zdravo« in »zeleno« digitalno ter predvidoma postmonetarno družbo, ki bi bila v interesu globalnih liberalističnih kapitalskih elit. Nič čudnega, da so te elite v letih pred pandemijo kovid-19 v ZDA organizirale več simulacij svetovne zdravstvene krize in preigrale različne scenarije za njeno obvladovanje – namreč za takšno obvladovanje krize, v katerem bi imele glavno besedo. Politične sile, institucije, entite in kriminalno bogati posamezniki, ki so organizirali te »war games«, vojne igre, so zdaj v resnici

na čelu »boja« s pandemijo kovid-19 – potem ko je Trump ukinil organ za obrambo pred pandemijami pri ameriški zvezni vladi. Podobnosti med hipotetičnimi scenariji v simulacijah pandemije in tem, kar se dogaja med sedanjo pandemijo, so šokantne. Človek bi rekel, da so bile te simulacije tista prava, dejanska teorija zarote.

To ne pomeni nujno, da je bila pandemija načrtno sprožena, a niti tega ni mogoče izključiti. Ko je na novice o novem virusu v Wuhanu reagirala kitajska centralna oblast (potem ko je lokalna najprej skušala vse skupaj prikriti), je bilo iz njene formulacije problema mogoče razbrati, da so ocenili, da gre za biološko vojno, kar ne nazadnje razloži odločnost in energičnost, s katerima so se lotili omejevanja epidemije. A o izvoru te epidemije lahko na podlagi javno dostopnih informacij za zdaj samo ugibamo. Kar ni predmet spekulacij, vendar problem, pred katerim si zatiskamo oči, pa je velika nevarnost biološke vojne. ZDA imajo laboratorije za biološke raziskave na gosto posejane v bližini ruskih in kitajskih meja. Medtem ko se ob sedanjih napetostih ob zahodni meji Ruske federacije bojimo, da bi vojaški spopad lahko hitro prerasel v nuklearno vojno, bi se

morali vsaj toliko bati tudi nevarnosti biološke vojne. Iz zgodovine vemo, da Američani nimajo pomislov do uporabe biološkega orožja. Morda imajo samo še na tem področju primerjalno vojaško prednost pred svojimi tekmeci oziroma nasprotniki. In biološka vojna je vojna, ki se najbolj prilega zdravstvenemu izrednemu stanju – to je vojna za naš čas, čas »biološkega življenja«.

Biološko življenje

Biološko življenje je nenavaden pojem. Videti je pleonastičen. *Bios* je življenje, »biološki« se nanaša na življenje oziroma na vedo o življenju, in s tem izrazom torej opisujemo »življenje«. Toda če je pojem nenavaden, je še bolj nenavadna realnost, na katero se nanaša. Pojem razkriva nenavadnost te realnosti. Če kot besedna tvorba izraža preobilje življenja, gre dejansko prav za nasprotno. Agamben piše, da je epidemija oziroma reakcija nanjo zvedla naša življenja na golo ali biološko življenje, da smo postali družba, ki ne verjame več v nič drugega kot v golo življenje. Razglasitev epidemije nam je vlila strahu v kosti. Skoraj dve leti že živimo v strahu, ki

nam ga domače in nadnacionalne oblasti, njihovi »strokovnjaki« in mediji nenehno, sistematično vcepljajo. Cepljeni smo bili s strahom, še preden so prišla cepiva, ki tudi nosijo s sabo strah. Cepljeni smo bili s strahom, da bi bili cepljeni. V tem strahu, v tem smrtnem strahu, strahu za življenje, se krčevito oklepamo golega življenja – životarimo.

Golo življenje pomeni, da si posameznik rešuje življenje za ceno vsega drugega. Vse bi dal, in v resnici daje, da bi si ga rešil: stik s soljudmi, medsebojne odnose, družinske vezi, prijateljstva, druženje, ljubimce in ljubimke, delo, razvedrilo, rekreacijo, svoje prepričanje, vero, svoj obraz in svobodno dihanje. Ta vzgib, ki ga porajajo zastraševanje, strahovanje in strah, krepijo tako imenovani ukrepi za preprečevanje epidemije, za varovanje zdravja, ki obenem zapovedujejo, sistematizirajo in institucionalizirajo vse odpovedi, v katere nas sili strah in smo jih v strahu pripravljani sprejeti: zapiranje med domače štiri stene, izolacijo, delo od doma, šolanje na daljavo, pogovore prek telefona ali ekrana, življenje v »mehurčkih«, kar je olupševalni izraz za zamehurjenje, upoštevanje »medsebojne razdalje«, ki ne sporoča vse grozljivosti angleškega izvirnika

social distancing (»socialno distanciranje«), zakrivanje obraza ...

Golo življenje živimo, če slečemo svojo družbeno, politično, skupnostno eksistenco. Gole, kot smo, nas lahko potem varuje samo še oblast, kdor koli že se postavi na njeno mesto, si jo prisvoji. Svojega bližnjega držimo na distanci in obenem dopuščamo, da nam oblast pride pod kožo. Ne le z injekcijsko iglo, a tudi z injekcijsko iglo. To je kakor iniciacija v polno, odgovorno (kot nam dopovedujejo) življenje pod kovidnim režimom, v golo življenje.

Samo strah pa je premalo. Da bi deloval, potrebujemo tudi upanje, četudi se utegne izkazati za pogubnejše od strahu, strašljivejše od pogubljenja. Tu je znana Benjaminova sentenca – da nam je dano upanje samo zaradi tistih, ki so ga izgubili, ki so brezupni – sprevihnjena, »*umgestülpt*«. Tisti, ki imajo upanje – ki sprejemajo ponujeno upanje –, nam upanje jemljejo. Tu upanje krepí pokornost v človeku. Dana, ne dana, vsiljena nam je rešitev, ena in edina, in to bodi naše odrešenje. Nobenega ivermektina in hidroksiklorokina, nobenih vitaminov in podobnih lažnih bogov, samo eno pravo božanstvo – cepivo. Cepilski monoteizem. Medicina, ki

nam prinaša odrešitev, postane nova religija. Kot novoreligiozna znanost golega življenja je idealna za razvezovanje in uničevanje družbe: je perfektna opora oblasti. Opора, ki v oblasti sama uživa.

Če smo postali družba, ki ne verjame več v nič drugega kot golo življenje, smo nehali biti družba. Če medčloveški odnosi nazadujejo, izginjajo, če bližnjih ni več, če izginja javno življenje, če življenje izgublja politično in družbeno razsežnost, kaj sploh ostane od družbe? Ohranjanje golega življenja, abstrahiranega, ločenega od družbenih razmerij, izločenega iz njih, je obsojanje družbenih razmerij na smrt, uničevanje družbe. Ta sprva stranski učinek liberalizma je postal program neoliberalizma, ki se zdaj izpolnjuje v kovidnem režimu.

Toda problematika kovidnega režima se ne končuje pri redukciji našega življenja na biološko raven. Ne gre samo za to. S to redukcijo so naša življenja odklenjena za medicinske posege, ki bi jih, kot je pred kratkim prostodušno priznal Stefan Oerlich, član vodstva Bayerja in vodja farmacevtskega oddelka te korporacije s ponosno nacistično zgodovino, pred dvema letoma zavrnilo 95 % ljudi. Te posege je označil za »celično in

gensko terapijo«, govoril pa je seveda o cepljenju proti kovidu-19.

Odrpta je bila pot za množično obdelavo naše biologije, za gensko redigiranje našega biološkega materiala, tega, kar ljudje biološko smo. Na široko so se odprla obzorja transhumanizma, ki je ključna komponenta vélikega resetiranja. Strogo vzeto to pomeni, da so nam bila ugrabljena tudi biološka življenja. Naše življenje je bilo zreducirano na biološko raven, da bi bili eksistencialno lahko ekspropriirani tudi na tej ravni, da bi izgubili tudi biološko življenje – in vendar nekako ostali živi. Šele s tem, ne zgolj z redukcijo na biološko življenje, smo zares izgubili to, kar je skozi doslejšnjo zgodovino, kakor koli ohlapno in megleno že, veljalo za človeškost – to, čemur se je reklo »biti človek«.

Razkrajanje družbe

Poglejmo si, še vedno v splošnih obrisih, a nekoliko konkretnje, uničevanje družbe, ki ga povzroča epidemija, se pravi način spoprijemanja z njo, ukrepe, sprejete za njeno obvladovanje, torej ves ta kovidni režim. Če virus lahko prinese smrt, ukrepi

proti virusu ne prizanesajo niti smrti. Ljudje ne morejo več umirati po človeško, pa nismo niti v vojni – razen seveda v »vojni proti virusu«. Agamben upravičeno opozarja na kardinalni pomen, ki ga ima pri razgradnji družbe kovidna smrt. Ne smrt zaradi virusa kovid, temveč smrt, ki jo dizajnira in zapoveduje kovidni režim. Ljudje morajo umirati sami v sterilni izolaciji. Ne morejo se posloviti od svojcev in bližnjih in ti se ne morejo posloviti od umirajočega. Na koncu poti je človeško življenje razčlovečeno.

Tudi od mrtvega se je težko posloviti. Če pogreb sploh je, je primerno socialno prikrajšan – z utemeljitvijo, češ da gre za »preprečevanje širjenja okužb«. Velikokrat umrle zagrebejo mehanizirani maskirani delavci na improviziranih množičnih grobiščih. V spomin so se mi vtisnile fotografije iz New Yorka. Kot da bi šlo za pospravljanje žrtev kakšnega vojnega zločina. Mnogi umrli pa so zažgani brez pogreba, pa še na sežig morajo čakati v prenatrpanih hladilnicah, ker je bila pogrebna industrija prav tako kot zdravstvena pred epidemijo »racionalizirana« s profitnega vidika. (Zakaj zdaj nihče ne napiše *Antigone*?)

Z razčlovečenjem smrti se začne družba razkrajati, saj je smrt eno tistih vozlišč, v katerih se stekajo neštete niti, iz katerih so stkani običaji, ki so tkivo družbenih odnosov. Ni naključje, da so bile impozantne zgodnjemoderne, razsvetljenske družbene teorije in zgodovinske pripovedi zgrajene okrog preučevanja običajev: *moeurs* so bile za Voltairja, *manners* pa za njegove angleške sodobnike pojmovni ključ za razumevanje družbe in zgodovine družb. (*Ideologues* so prišli za njimi, pojem ideologije še pozneje, »kulturne študije« pa danes z vsem tem nimajo več nič skupnega.) To družbeno tkivo se zdaj pod kovidnim režimom cefra.

Lahko smo arogantni v nevednosti in ta vidik družbenega življenja pripišemo tradicionalnim družbam in opozarjanje nanj konservativizmu. To bi bil kvečjemu kompliment konservativcem. Dejansko lahko pri konservativnih mislecih prej najdemo razmišljanja o tem, da družbo sestavljajo poleg živih tudi mrtvi in še nerojeni. Na militantni liberalistični levici (in na drugem koncu sveta med militantnimi postkomunističnimi antikomunisti) imamo danes val novega ikonoklazma, ki ukinja mrtve tako, da ruši spomenike. Kar je ostalo po cerkvah

za protestantskimi ikonoklasti iz časa reformacije, so kipi svetnikov z odbitimi obrazi. Današnji ikonoklasti si sami zakrijejo obraz. Za »posttradicionalistično« kovidno družbo pa je značilno, da ne le mrtvi niso del družbe, marveč tudi živi ne več. Ne nazadnje tudi zaradi tega ne, ker ne morejo biti s svojimi umirajočimi in mrtvimi bližnjimi. Ker družba izginja.

Bližnjih po načelih kovidnega režima sploh ni več. Agamben pravi, da je bližnji odpravljen. S tem je odpravljeno tudi zlato pravilo medsebojnih odnosov. Ko odpravimo ta etični center, naši medsebojni odnosi postanejo nevarni, in to ne le zaradi pričakovanega širjenja virusa. Še huje, začnejo izginjati. Dejansko kovidni režim generira nazadovanje družbenih odnosov, ki napreduje proti njihovemu ukinjanju. Strah, ki nam ga vceplja kovidni režim kot svoje vezno tkivo, je ločevalni strah. To je strah, ki ne združuje, temveč ločuje ljudi. Če ob velikih nesrečah ljudje običajno stopijo skupaj, pa kovidni režim spominja na sušo – na takšno hudo sušo, kakršna je naredila konec civilizaciji *pueblo* Indijancev –, ko življenje počasi odteka z vsako kapljico vode, družbene vezi in solidarnost se izsušijo in

sesujejo, ljudje pa so z vsakim neskončno dolgim dnem bolj nastrojeni drug zoper drugega. Kovidni strah ni strah pred skupnim sovražnikom, ki se mu upremo s skupnimi močmi, temveč strah pred bližnjim, pred sočlovekom kot sovražnikom, ki je lahko prenašalec smrtonosnega virusa. To je strah, ki hromi upor.

Najčistejša oblika ukinjanja družbenih odnosov je socialno distanciranje, uzakonitev družbene distance med nami. Družbena distanca je postala temeljni družbeni odnos, kar spodkopava vse družbene odnose. Ta distanca se institucionalizira z drugimi zapovedanimi tako imenovanimi protikovidnimi ukrepi.

Delo od doma je dobitek za delodajalce, ker zmanjšuje njihove stroške, preprečuje povezovanje in solidarnost med zaposlenimi in podreja njihovi kontroli cel dan zaposlenega, zaposleni pa izgubijo ključni element socialnega življenja.

Učenje na daljavo je usmerjeno proti psihosocialnemu razvoju otrok kot jedrska bomba. Nekaj otrok bo skvarila ali pokončala takoj, drugi bodo imeli posledice vse življenje. Starejši so oropani dijaškega

in študentskega življenja z vsem bogastvom medosebnih odnosov in izkušenj, tako lepih kot bolečih, ki jih tovrstno življenje nosi s sabo. Obenem gre za velik korak pri uničevanju izobraževanja, uničevanju, ki je sicer zelo napredovalo že pod hegemonijo neoliberalizma. Govorimo lahko o razizobraževanju družbe. Pripadniki cepilskega kulta radi zmerjajo kritike kovidnega režima s kovidioti. Vendar kovidni idioti niso tisti, ki dvomijo o uradni resnici o epidemiji in sprejetih ukrepih proti njej. Kovidni idioti so proizvod teh ukrepov.

Naročanje hrane na dom je pristajanje na smetno hrano (*junk food*), ki onesnažuje telo, duha in okolje. Vendar je tudi veliko več od tega. Hrana je, podobno kot smrt, eno od tistih simbolnih vozlišč, okrog katerih se je vedno organiziralo družbeno življenje. Naročanje hrane na dom in njeno uživanje v izolaciji je uničujoč udarec ključnemu organizacijskemu vozlišču družbe.

Pri srečevanju na *Zoomu* in suspendiranju družbenih in družabnih dogodkov gre za to, kar povedo že besede same: za ukinjanje družbenega življenja. Študentje na neki ameriški univerzi, ki so jih vse precepljene ponovno spustili na *campus*, so morali

podpisati izjavo, da ne bodo imeli seksa. Novi modus odnosa do sočloveka, ki ga je uveljavil *Zoom* in ki vsebuje eliminacijo čutne izkušnje (razen zastekljenega oddaljenega pogleda na ekranu), je zdaj prenesen v realno življenje. Namesto da bi realno življenje poslalo *Zoom* v ropotarnico, *Zoom* zdaj oblikuje realno življenje. To je zgled »vrnitve v normalnost«. Agamben ima prav, ko pravi, da skupnost, ki temelji na družbenem distanciranju, ne more preživeti ne v človeškem ne v političnem smislu. Družbeno distanciranje je distanciranje od družbe.

Če družbeno distanco dopolnimo z masko, še bolj zreduciramo komunikacijski register. Ne gre le za to, da smo oropani dotika kot elementarnega človeškega stika – kar je ostalo od nedotakljivosti človeškega življenja, je le še to, da se ne smemo dotakniti sočloveka. Gre za to, da so nam z zakritjem obraza vzete izrazne možnosti, ne nazadnje tiste, ki v veliki meri hranijo in krmilijo naše čustveno življenje. Brez obraza je neverbalna komunikacija drastično osiromašena, brez neverbalne komunikacije pa hudo okrnjena vsakršna komunikacija. Konec koncev bo vse skupaj zreducirano na brezosebno

izmenjavo sporočil, kakor si jih izmenjujemo po elektronski pošti (tudi če jih podpišem s toplimi pozdravi).

Kakor kovidni režim trže vezi med živimi in mrtvimi, kakor umirajoče ropa za slovo od svojcev, žive pa poleg slovesa tudi za žalovanje, tako uničuje tudi vezi med mladimi in starimi. Eden od skrbno preišljenih »protikovidnih« ukrepov je bilo strašenje otrok, da lahko okužijo in umorijo stare starše. Tega si niso izmislili pri nas, so pa zlasti zdravniki tudi pri nas širili to sporočilo, ker pač slepo sledijo »svetovnim trendom« in so prepričani, da je treba tudi otroke pocepiti. Rad bi verjel, da gre le za okrutnost iz neumnosti, ne za neumnost iz okrutnosti. Na otroke so naložili neznosno psihično breme, stare starše oropali za veliko radosti in veselja ter raztrgali pomembno družbeno vez. In pri tem je ta sentimentalistična lažna skrb za starejše le hrbtna plat senicida v domovih za ostarele, ki so postali hujši od nekdanjih hiralnic.

Na to lahko gledamo tudi z vidika uničevanja družine. To je spet ena od tem, ki jo levičarji posmehljivo pripisujejo konservativcem, sami pa se postavljajo na stran destruktivne kapitalске

transformacije. Ena od točk vdora kovidnega režima v družino je bilo cepljenje. Tako kot zlasti v angloameriškem svetu propagandni stroj (včasih ob podpori sodne veje oblasti) vsiljuje stališče, da se lahko otroci sami odločijo za menjavo spola, tudi če starši temu nasprotujejo, so zdaj zagovarjali stališče, da lahko nedoletni sami odločajo glede cepljenja. V ozadju tega »zagovornišтва« je potekala reklamna kampanja za cepljenje, posebej kalibrirana za to starostno skupino. Našli so se tudi misijonarji cepilskega kulta, ki so otrokom ponujali brezplačen prevoz do cepilnih centrov, lepo naskrivaj, če starši cepljenja ne bi dovolili. Drugi spet so po »družabnih« medijih napadali »kovidiot-ske« starše, ki so cepljenju nasprotovali. Vemo tudi, da vprašanje cepljenja povzroča nič koliko konfliktov med zakonci ali partnerji, da o razdrtih prijateljstvih niti ne govorim. Kar koli kritičnega že lahko morda povemo o družini, gre pri njenem razkrajanju za razvezovanje temeljnih družbenih odnosov, natančneje, za dekonstrukcijo enega od ključnih generatorjev družbenih odnosov. Družina je lahko celica represije, lahko pa tudi dejanske ali potencialne solidarnosti in upora. Ampak taka je narava večine družbenih institucij. In prav zara-

di te ambivalentnosti, se pravi potencialne nevarnosti, jih kovidni režim uničuje.

Razdiranje družbe je tudi ustvarjanje nasprotja med »cepilci« in »necepilci«. Pustimo ob strani, da je med »necepilci« kar veliko takih, ki cepljenju ne nasprotujejo načelno, in tudi kar nekaj že cepljenih. »Necepilci« (natančnejši izraz bi bil necepljenci) so pač družbeni konstrukt, priročna kategorija, ki so jo za označevanje skeptikov in kritikov kovidnih ukrepov ustvarile oblasti. S tem so obenem dale orodje oziroma orožje »cepilcem« in jih poenotile v militantni kult, ki ustvarja realno in nepomirljivo družbeno nasprotje. Razrešitev tega nasprotja pelje v izobčenje in izolacijo nasprotnikov kovidnega režima. Po modelu socialne distance med posamezniki se ustvarja kolektivna socialna distanca med družbenimi skupinami. To distanciranje eno celo skupino prebivalstva ekskomunicira, izobčuje, izloča iz družbe – in s tem spodkopava samo družbo.

Nazadnje uničuje družbo oziroma onemogoča njen obstoj eliminiranje politike. Goloživljensko životarjenje izključuje politično življenje. Politika pa je po definiciji urejanje skupnih zadev, se pravi

organiziranje družbenega življenja. Z izbrisanjem politike ne izgubimo le posebne sfere družbenega življenja, temveč sposobnost organiziranja družbenega življenja. Ko nam je ta sposobnost odvzeta, izgubimo družbo. Rezultat delovanja kovidnega režima je izguba družbe kot takšne.

Skrb za zdravje

Kamor koli se obrnemo, povsod nas obkroža skrb za zdravje in nam je zapovedovana skrb za zdravje. Nikdar še ni bilo več »zdravja«, kot ga je sredi te bolezni. Nikdar se še ni toliko govorilo in pisalo o njem kot zdaj. Toda na individualni ravni, na ravni kovidnega individualizma, ki razkraja družbo in je postal naš način bivanja, skrb za zdravje pomeni zgolj lovljenje za bilko golega življenja. Zdravje je izenačeno z golim življenjem. Kolikor skrb za zdravje dejansko postaja naša dolžnost, ki jo izpolnjujemo s cepljenjem, postaja imperativ golo življenje.

Na drugi ravni, od zgoraj, nam perejo glavo z nenehnim dopovedovanjem, da oblasti razglašajo protikovidne ukrepe v skrbi za naše zdravje in življenje. Država se predstavlja kot skrbnica našega

zdravja, postaja zdravstvena država. Varnost, za katero smo po teorijah družbene pogodbe zamenjali svojo svobodo, je zdaj definirana kot zdravstvena varnost. In ko skrb za zdravje preide v roke varnostne države – ki jo ta tu in tam potem preda v roke vojski –, postane naše zdravje naša odgovornost do države. Postanemo zdravstveni podložniki. Zdravje – in s tem zdravljenje – je ločeno od naše svobode.

A tudi če bi imeli izbiro, kako ne bi sprejemali oblastnih zdravstvenih ukrepov, če pa jih uvajajo za naše dobro in če njihovo neupoštevanje prinaša smrt? Silna propaganda skrbi, da grožnja smrti kot Damoklejev meč nenehno visi nad našimi glavami. Zavračanje cepljenja je poleg tega prikazovano kot smrtna grožnja soljudem. Necepljeni – ne pa okuženi – so obča eksistenčna nevarnost, prenašalci virusa, še več: najnevarnejši virus. Krivijo jih celo za neučinkovitost cepiv. Trópi o necepljenih mnoge spominjajo na nacistične trópe o judih – toda velik problem postanejo ljudje, ki imajo te asociacije (hitro in učinkovito so ožigosani za »antisemite«), ne pa tisto, kar asociacije zbuja. Necepljeni so tako huda nevarnost, da jih je treba izobčiti, družbeno izolirati, jim odreči življenjske potrebščine in

zdravljenje, če bi ga potrebovali, ali jih preprosto pogubiti, preden oni pogubijo naše otroke in nas same.

Izjave na to vižo se razlegajo od Amerike prek Nemčije do Litve (kjer bivši premier poziva necepljene, naj si izkopljejo grobove) in jih seveda slišimo tudi pri nas. Znotraj kovidnih obzorij je v njih nekaj logike. Če je zdravje imperativ, tako rekoč moralni imperativ, so tisti, ki ga ne izpolnjujejo, družbeni izmečki. Problem s to logiko je, da ne prestane preizkusa z dejstvi. Glavni problem z »antivakserji« tu ni, da dejansko ogrožajo soljudi. Govoranca o »epidemiji necepljenih«, ki jo je agresivno lansiral Biden, za njim pa so jo ponavljali po »zavezniškem« svetu, je zaradi nevzdržnosti še pred koncem lanskega leta potihnila in jo je celo v *mainstream* medijih nasledilo govorjenje o »epidemiji cepljenih«. Problem z »antivakserji« ni, da ogrožajo golo življenje, temveč da ga zavračajo.

Oblastniško govorjenje o skrbi za zdravje ljudi je tako neverodostojno, kot je sploh mogoče, ker delovanje globalnih elit dosledno izpričuje absolutno brezbriznost do človeškega življenja, kaj šele do zdravja ljudi. Od atomskih bomb, odvrženih na Hirošimo in Nagasaki dalje, od tega zločina, ki ga ni

narekovala niti logika vojaške nujnosti, vodijo ti oblastniki nenehne, skrajno brutalne vojne po vsem svetu, v katerih je bilo pobitih več deset milijonov ljudi. Koliko jih je bilo pohabljenih in pregnanih, koliko jih je izgubilo svojce, kolikim so uničile življenje, ne zna ali noče prešteti nihče. Zločini, ki so jih zagrešili diktatorski režimi, ker so jih postavile in podpirale te elite globalne oblasti, pa njihove pomožne teroristične vojske od odredov smrti v Latinski Ameriki do Islamske države danes, so nepreštevni. Preštejemo lahko seveda države, ki so jih razkosale in razbile, že težje mesta, ki so jih razrušile, vseh vasi, ki so jih razdejale, pa verjetno nikakor ne. Še ostalin starih zgodovinskih mest niso pustile pri miru, kot pričata recimo Babilon in Palmira. A vse te zločine večina pri nas še vedno odriva vkraj, ker zadevajo »manjvredne« ljudi zunaj našega sveta in nas torej na Zahodu ne ganejo in ne bolijo. V resnici pa pred delovanjem globalnih elit oblasti nismo zaščiteni niti v tako imenovanem zahodnem svetu. Ne gre samo za to, da se nasilje, ki so ga izvažale v zunanji svet, zdaj vrača k nam domov. Njihovo zastrupljanje in uničevanje okolja, zraka, pitne vode, hrane in potrošniških dobrin, njihovi farmacevtski izdelki in droge, vse to nas zastruplja

nediskriminatorno in uničuje tudi naša življenja. Njihova sistematična degradacija človeškega življenja je vseprisotna.

Poleg tega smo v fazi, ko kapitalizem – če sedanje gospostvo kapitala še lahko imenujemo kapitalizem – ne potrebuje več ljudi v takšni meri kot nekoč. V digitalni in robotizirani prihodnosti jih bo potreboval še manj. Rezervno armado dela je zlasti na Zahodu nasledilo odvečno prebivalstvo, ki zaradi naraščajoče revščine ni več zanimivo niti kot potrošniška množica. Dobršen del tega prebivalstva so razbitine delavskega razreda. Na ta prežitek stare industrijske družbe, ki ga ne potrebuje nihče več, sam s sabo pa ne ve, kaj bi, urbana liberalistična levica projicira svoje negativne vrednote, in ga, tako stigmatiziranega, iskreno zaničuje. V Ameriki je gospa Clinton za te ljudi uporabila izraz *deplorables*, kar bi lahko prevedli kot bedna svojat. Ljubljanska levica ima svoje *deplorables* na podeželju. Liberalistično zaničevanje ljudstva je univerzalno.

Kovid je najbolj kosil med to presežno, odvečno populacijo ter med starimi in odsluženimi. Videti je, da se je to za zdaj dogajalo v glavnem po logiki stvari, po logiki maksimiranja dobička (zaradi

česar ni nič manj okrutno in zavržno). Obenem pa ni skrivnost, da so vsaj nekateri vodilni vakcinokrati evgeniki. Ne maltuzijanci, temveč prav evgeniki – pravi evgeniki. Malthus ni zagovarjal nobene politike za prebiranje, čiščenje in redčenje prebivalstva. Tako politiko so promovirali in financirali ameriški milijarderji na začetku prejšnjega stoletja, z njihovo finančno pomočjo so jim sledili nacisti, zdaj pa najdemo njihove potomce in naslednike med scenaristi pandemičnega menedžmenta in na vrhovih aktualnega odziva na pandemijo, med arhitekti kovidnega režima.

Kakšno kognitivno disonanco je treba premagati, da bi lahko v ravnanju teh elit in njihovih ukrepih videli dobronamerno skrb za naše zdravje? Česa vsega ne smemo videti ali nočemo videti ali si ne upamo videti, da bi lahko gledali nanje kot na dobronamerne? Naš kardinalni problem je, da podcenjujemo zlo teh elit. Njihovo zlo presega predstavno moč in moralna obzorja običajnih ljudi.

Te oblastne elite so poleg vsega drugega programsko razgradile javno zdravstvo – kar Agamben upravičeno imenuje zločin (dodali bi lahko: zločin proti človeštvu). Zdaj pa naj verjamemo, da jih je

prevzela skrb za javno zdravje? Zdravje ljudstva je sistemsko izključeno. Sistem, ki ga zdaj skušajo reševati s svojo veliko transformacijo, je že zelo zgodaj vzpodbudil rekonceptualizacijo zdravja. V pionirskih ekonomskih traktatih iz 17. stoletja najdemo navdušene misli o tem, kako je bolezen lahko vir zaslužka, torej nekaj dobrega in celo v splošno korist, in kako je mogoče služiti na račun zdravja. To je veljalo za spodobni del družbe. Delovno ljudstvo pa so potisnili v nepredstavljivo bedo, ki je bila zdravju v pogubo, lastniškemu razredu pa je prinašala dobiček. Dobiček je bil vedno in načeloma pred zdravjem, razen ko je bilo zdravje v funkciji dobička. Zdajšnja novost je, da je zdravje postalo tudi medij uveljavljanja gospodstva. Postalo je zakonska obveznost v tem smislu, da so ljudje v imenu zdravja prisiljeni podrežati se dekretom oblasti, ki se je osvobodila spon zakonitosti.

Brezbrižnost vladajočih elit do zdravja in življenja ljudi je, kot se kaže, tudi brezbrižnost do golega življenja. Če so naša življenja zvedena na životarjenje, na golo življenje, s tem ni rečeno, da nam je slednje zajamčeno. Oklepanje golega življenja, silna nuja, da ga ohranimo za vsako ceno, je

občutje, gon in iluzija posameznikov, ne program oblasti. Programsko sredstvo oblasti je ohranjanje te iluzije, ne življenj. Oklepanje golega življenja je sprejemanje redukcije življenja na golo življenje, ne pa zagotovilo, da bomo živeli. Cepljenje kot iniciacija v polnost golega življenja, ki je obenem potrditev polnosti oblasti, kovidni *plenitudo potestatis*, lahko prinaša tudi smrt.

Podrežanje kovidnemu režimu

V zgodnjih dneh letošnjega leta je francoski predsednik Macron v zvezi s svojimi tako imenovanimi protikovidnimi ukrepi javno izjavil, da kolikor le more, »izvaja pritisk« na necepljene. S tem, da jim omejuje »dostop do družbenega življenja«, želi zlomiti njihov odpor. To oporečniško manjšino, je rekel, bomo toliko bolj skrčili, »kolikor bolj jo bomo gnjavili« oziroma »jebali« ali ji »srali na glavo«. (Francoski izvirnik je mnogopomensko vulgarni *emmerder*.) V enako klenem jeziku je dodal, da bo necepljene jebal »do konca. To je strategija.« Mali mož, veliki diktator. Napoléon le Petit *redivivus*. Nič se več ne skriva, vse je povedano

odkrito in brutalno. Nobenega zavijanja v celofan, da gre za naše zdravje. Ti ukrepi so (v macronovskem jeziku) jebanje ljudstva. Gre za to, da se zlomi ljudska volja, da se zlomi odpor. Gre za podjarmljenje. Za podreditev medicinski igli, podreditev, potrjeno in zapečateno z medicinsko iglo. Vsi ti ukrepi so tu zato, da ljudi pripravijo do cepljenja. Cepljenje je sredstvo podrejanja in etapni cilj. Cepljenje je zmagaja za oblast, za cepljene pa predaja in podreditev. Za ene prostovoljna, za druge prisilna.

Zakaj to sprejemamo? Natančneje, zakaj toliko ljudi to sprejema, še vedno sprejema? Zakaj jih je toliko, ki to brutalnost sami zavijajo v celofan dobronamernosti, ko tega ne počne več niti oblast sama? In zakaj ni več tistih, ki bi ta celofan odmotali, kadar oblast svojo dekretistično politiko zavija vanj? Seveda, ko si na smrt prestrašen, ti je v neznanstvo olajšanje, če se najde kdo, ki zagotovi, da bo vse v redu, in obljubi, da te bo popeljal na varno. In zagotovo se bo našel, sicer te ne bi strašili. V tem je verjetno velik del razlage. Kaj pa takrat, ko ti z vrha oblasti v obraz vulgarno povedo, da te jebejo? Morda se jim boš še toliko bolj trudil verjeti, da so v resnici benevolentni, da se ti ne bo posvetilo, da si (bil) tepec.

So se ljudje v tolikšni meri podredili kovidnemu despotizmu ne le zaradi groze pred pandemijo, temveč morda tudi zato, ker so, četudi motno, nevede vedeli, da svet, v katerem smo živeli, ni vzdržan, da ne more obstati, ker je preveč nepravilčen in preveč nečloveški? Tako sugerira Agamben. Do neke mere to gotovo drži ali pa je vsaj verjetno. Dvomim pa, da s tako razlago pridemo problemu do dna. Kolikor vidim in vem, ne refleksija ne nereflektirana refleksija o včerajšnjem svetu nista igrali opazne vloge pri vdaji in predaji kovidnemu režimu. Refleksija je usahnila že pred pandemijo. Če bi kdo razmišljal o nepravilčnosti in nečlovečnosti včerajšnjega sveta, bi zelo verjetno prepoznal tudi še hujšo nepravilčnost in nečlovečnost današnjega in jutrišnjega, ki ga ta današnji nosi v sebi. Kdor je reflektirano nasprotoval včerajšnjemu svetu, bi se verjetno prej znašel med oporečniki današnjemu kot med tistimi, ki se mu predajajo. Morda lahko prav na podlagi množične prepustitve kovidnemu režimu, zlasti med intelektualci, sklepamo o tem, kako miselno nemočni smo bili že pred včerajšnjim svetom, kako smo bili v resnici sprijaznjeni z njim in v kolikšni meri smo nanj pristajali.

Kar nekaj teh, ki sprejemajo kovidni režim, pa je bilo po lastnem prepričanju kritičnih do včerajšnjega sveta, ki ga v širokih potezah označujemo za neoliberalizem. Med njimi so ti, ki menijo, da je to, kar se dogaja zdaj, mogoče videti kot konec neoliberalizma. Vrnila se je država, centralno upravljanje, plansko delovanje ipd. Ker je bil neoliberalizem *bête noire*, zapopadek slabega, in je odpisal državo, mora biti vrnitev državne avtoritete nekaj dobrega. Žal gre za elementarno nerazumevanje neoliberalizma, ki se državi ni nikdar odpovedal, še zlasti ne njenemu represivnemu aparatu, temveč se je nanjo opiral. Kolikor to nerazumevanje neoliberalizma pelje k naklonjenosti do kovidnega režima, imamo opraviti še z nerazumevanjem slednjega, torej z dvojnimi nerazumevanjem. In dodamo lahko še tretje: gledanje na kritike kovidnega režima in zlasti na necepljene kot na zadrte neoliberalce.

Sorodno temu stališču je naziranje tistih liberalcev, ki so pod kovidnim režimom na vsem lepem odkrili polis, skupnost, dolžnosti, obveznosti in solidarnost. Posameznik nima samo pravic, pravijo zdaj, ampak ima tudi dolžnosti. To res véliko odkritje je polemična izjava. Njeno sporočilo je, da ljudje

nimajo pravice odklanjati cepljenja, da nimajo pravice do necepljenja in da je cepljenje – in spoštovanje drugih kovidnih ukrepov – dolžnost, ki jo nalaga odgovornost do soljudi, do skupnosti, do polisa. To stališče poleg slepote do oblasti razkriva, kako krhka je filozofska utemeljenost liberalističnega individualizma, da omogoča tako lahek, netravmatičen prehod v cepilski komunitarizem. Ali gre pri tem za racionalizacijo in upravičevanje podpore kovidnemu režimu ali pa je moralno spreobrnjenje narekovalo sprejemanje in podpiranje tega režima, niti ni pomembno. Kar šteje s praktičnega vidika, je podpora dinamičnemu jedru kovidnega režima. Te ne omaja notranje protislovje te pozicije, ki je v tem, da v imenu dolžnosti do skupnosti zagovarja skrb za samega sebe. Cepljenje namreč lahko daje individualno zaščito pred kovidom, ne štiti pa skupnosti.

Možni element razlage pri iskanju odgovora na vprašanje, zakaj se toliko ljudi podreja kovidnemu režimu, je tudi, da je današnji svet obstajal že v včerajšnjem in da je za mnoge kovidni režim v bistvu nadaljevanje življenja, ki so ga že živeli – izoliranega, asocialnega, priklenjenega na pametne telefone,

digitaliziranega, brezobraznega, medikaliziranega. Medikalizacija je bila na primer postavljena v središče liberalistične ideologije in propagande že pred epidemijo, med drugim v LGBT++ paketu. Če se ne zapletamo v ideološke in propagandne konstrukte, s katerimi vladajoča kultura ter zavarovalniška in medicinska industrija podpirajo in promovirajo spolne tranzicije, lahko bolj prozaično gledamo nanje kot na izročitev »dotičnika/dotičnice« medicinski obdelavi, medicinskemu kreiranju in uresničevanju življenjskih izbir, medicinski odvisnosti do konca dni. Javni diskurz, ki obkroža te male osebne tranzicije znotraj velike družbene in osebno izbiro napihne v kulturni ter družbeni simbol, daje vtis, da gre za reklamo medikalizacije življenja, normalnosti, še več, atraktivnosti in progresivnosti permanentne medicinske odvisnosti. In to je tudi ena od prioritet ameriške (in britanske) zunanje politike. Toda ne glede na to, kaj si mislimo o tem, so številni vstopili v kovidni režim že bosí in goli. Golo življenje so bolj ali manj živeli že prej. Podrejanje kovidnemu režimu je torej prej kontinuiteta nepravilnega in nečloveškega sveta kot pa odpoved temu svetu.

Miselni razkroj

Poleg psiholoških momentov ter prisile in »jebanja« (© & ® Macron) igrata vlogo pri sprejemanju kovidnega režima tudi izključitev razprave in miselni razkroj. Najprej gre za izključevanje mišljenja.

Že na prvi pogled vidimo, da kovidni režim izključuje razmišljanje. Uradniki se celo hvalijo, da nimajo časa za razmišljanje, tako zagnano sprejemajo in izvajajo ukrepe. Javna razprava, znanstvena, strokovna in laična, je onemogočena. S svetovnega vrha pandemičnega menedžmenta so takoj na začetku pandemije ideološko, politično in osebno brezkompromisno diskreditirali in diskvalificirali zdravnike, strokovnjake in znanstvenike, ki so se najprej zavzemali za drugačen pristop k obvladovanju pandemije, potem pa oporekali sprejetemu. Žrtvam te diskvalifikacijske kampanje je še vedno onemogočen dostop v javnost, kaj šele da bi se mogli vključiti v procese odločanja.

V medijih vlada cenzura, ki jo inovativno izvajajo v javno-privatnem partnerstvu med politično oblastjo in medijskimi korporacijami. Razvili so kopico

prijemov, s katerimi so cenzuro sistematizirali in totalizirali. Vladajoča kovidska ortodoksija je ustvarila »dejstva« in samo sebe postavila kot dejstvo. Potem pa so s »preverjanjem dejstev«, se pravi skladnosti izjav z ortodoksijo, izločali iz javnosti vse kritike in odklone. Ko je kdo enkrat izločen in nima dostopa do uradnih medijev, se okoliščina, da ne objavlja v njih, pač pa kje drugje, uporablja proti njemu kot dokaz, da ni »znanstven«.

Vendar ne gre za znanstveno razpravo, sploh ne prihaja več do konfrontacije z argumenti. Gre za simulacijo znanstvenosti: oblast se s tem, ko blokira normalne znanstvene procese, katerih nujni del je odprta znanstvena razprava, vzpostavlja kot arbiter znanosti in hkrati njeno utelešenje. Namesto da bi oblastniki argumentirali in dokazovali, preprosto identificirajo specifični medij kot neuraden in zato »neznanstven« ter nalepijo nanj oznako, da ni »vreden zaupanja«, iz česar sledi, da je vse, kar objavlja, neverodostojno. In to se potem izloči, ekskomunicira. Gre za eliminacijo argumentov. Kovidokrati ne argumentirajo. Onemogočanje razprave je seveda onemogočanje razmišljanja in pohaba mišljenja.

Če je glavni izgovor za eliminiranje skeptičnih in kritičnih stališč njihova »neznanstvenost«, kar je sinonim za herezijo, pa širša cenzurna mreža polovi in izloči vse politično nepravšnje, »nekorektne«, izjave, podatke, stališča in kratko malo tudi njihove avtorje. Cenzura ni več administrativni postopek v skladu z zakoni, temveč se opira na poslovne odločitve privatnih korporacij in njihova *ad hoc* »pravila«. Je nekje med vojaško operacijo (vidno vlogo imajo Natovi kadri) in moralnim poslanstvom. Je križarska, sveta vojna.

Kakor ni razprave z znanstveniki in strokovnjaki, ki imajo drugačna mnenja, kakor torej ni znanstvene razprave, tako ni niti razprave z delom prebivalstva, ki je skeptičen do cepljenja in drugih ukrepov. Koncept odgovora na epidemijo je vojaški: vojna proti epidemiji. Od tod ni velik korak do državljanske vojne, vojne proti delu prebivalstva, ki je zadržan ali kritičen do kovidnega režima. Vojna proti epidemiji se, kot piše Agamben, razpotegne v *pólemos epidémios*, v vojno proti notranjemu sovražniku, proti sovražnikom medicinske varnosti. Ker tu ne gre za ideje, tudi ni razprave in dokazov in argumentov, je samo cepljenje ali pa grozeča – in grozljiva – izolacija in izločitev iz družbe.

V teh praksah gre za izključevanje razmišljanja. Poleg tega vnanjega napada na mišljenje pa gre tudi za razkrajanje mišljenja od znotraj. Zanimiv uvid – in uvod – v to problematiko najdemo v razpravi med ameriškimi liberalističnimi intelektualci leta 1940 (takrat, ko so v Ameriki še bile intelektualne razprave in so tudi med liberalci bili sijajni intelektualci). Razpravo je spodbudila nemška okupacija Francije. Šele tedaj se je ta intelektualni krog zganil. V razpravi ja Archibald MacLeish kritiziral svoje kolege, češ da fašizma niso razumeli, da so podcenili njegovo nevarnost in zato svojih sodržavljanov niso pripravili na spopad z njim. Nasprotno, spodkopavali so voljo do spoprijema s fašizmom. Zato jim je očital neodgovornost, imenoval jih je *the irresponsibles* (»neodgovorneži«). Za MacLeisha je bil fašizem skrajno radikalna grožnja »zahodni civilizaciji« (ta izraz je bil na široko v rabi) zato, ker je napadal sámo formo mišljenja.

Nekaj podobnega se dogaja danes. En vidik je »tehnološki« in se ga samo mimogrede dotikam: logaritmizacija mišljenja, stlačenje misli v formate tviterja ali enominutnih televizijskih spotov, utopitev mišljenja v (dekontekstualiziranih)

informacijah, odvajanje od miselne pozornosti in koncentracije, kaj šele poglobljanja. Nedoumljiva vulgarnost tega skrčenega mišljenja, v katerem se misel ne more razviti, mišljenja, v katerem ni več prostora za logiko, oblikuje naše doumevanje sveta. Podobnemu mučenju je mišljenje podvrženo s socialno tehnologijo tako imenovane politične korektnosti. Ta je začela dekonstruirati sam jezik. Jezik ni več, kot je v mitičnem letu 1492 škof Antonio de Nebrija razložil kraljici Izabeli, »sredstvo vladanja«. Zdaj je sredstvo vladanja uničevanje jezika.

Vse to je na delu v kovidnem režimu, vpreženo vanj. Bolj v ospredju pa je nekaj drugega. MacLeisha je najbolj pretreslo, kako so nacisti lagali. Lagali niso v nobenem od tistih pomenov, o katerih so v starih časih razpravljali filozofi, ko so se vpraševali, ali je laž kdaj – in pod kakšnimi pogoji – dopustna in opravičljiva. Nacisti niso lagali v interesu kakšnega višjega dobrega, resnice. Lagali so, da bi lagali. Tako danes kovidokrati od Faucija navzdol ter levo in desno lažejo, da bi lagali, lažejo, ker lažejo, lažejo, ker živijo v laži in se nas trudijo omrežiti v življenje v laži. Ta laž ima koruptiven

in koroziven učinek na družbeno in politično življenje in je kraljevska pot v totalitarizem. Spomnimo se, da je Václav Havel nekoč pisal, da je totalitarizem »življenje v laži«. Toda laž takrat, pod socialističnim »totalitarizmom« – za katerega je Leszek Kołakowski dokazoval, da ni bil totalen, in s tem odpiral obzorje opoziciji –, ni zadušila mišljenja. Zdaj ga razkraja.

Agamben v svojih razmišljanjih o kovidnem režimu načanja vprašanje izgube jezika in jo tematizira na relaciji resnica–laž. Živimo v razmerah, ki jih določa velikanska kampanja za potvarjanje resnice, piše. Od tega potvarjanja so odvisna naša življenja in naš način življenja, in četudi je lažnost, zlaganost vladajočega diskurza dokazana in dokumentirana, ga pasivno sprejemamo. Toda ko sprejemamo lažni diskurz kot resnico, četudi je njegova neresničnost razkrita, izgubimo jezik. Tako nam je ugrabljen tudi jezik. Menim, da je ta učinek še hujši, še pogubnejši, če je resnica kratko malo izpuščena, izprta, zavržena, če smo se je otresli, ko vladajoče elite lažejo, da bi lagale.

To laganje je tako destruktivno ne zgolj zato, ker uveljavlja poglede in stališča, ki so nasprotna

dejstvom, ne zgolj zato, ker je nasprotno dejstvom, temveč zato, ker se je od dejstev emancipiralo. Dejstva sploh niso več pomembna. S tem oblastno laganje tudi naše mišljenje odvezuje od dejstev in realnosti in mu jemlje moč in dejanskost. Osvojen od dejstev in realnosti, nedovzetno za dejstva in realnost, laganje samovoljno ustvarja dejstva in oblikuje realnost, v katero vklepa naša življenja. Opira se samo na moč in oblast, ki ji ni mogoče oporekati ne z dejstvi ne z logiko, ne v imenu realnosti in ne v imenu resnice.

Kovidna levica

Med razlogi za dokaj široko podrejanje kovidnemu režimu je tudi dejstvo, da je levica, ki je bila tradicionalno pač opozicijska sila, tu katastrofalno odpovedala. Nihče ne ve, koliko ljudi je umrlo zaradi kovida, ker so statistike prikrojene višjim interesom in nezanesljive. Še toliko manj vemo, koliko ljudi je umrlo zaradi cepiv proti kovidu, ker teh podatkov ali sploh ne zbirajo ali pa jih skrivajo. Skoraj gotovo pa je, da je ena od žrtev pandemije – levica.

Levica je nastala skupaj s svetom, ki sta ga oblikovali industrijska in zlasti velika francoska revolucija. Takrat se je (glede na razpored sedežev v francoskem revolucionarnem konventu) pojavila politična delitev na levico in desnico, in levica je od vsega začetka zagovarjala interese zatiranih in izkoriščanih, ponižanih in razžaljenih in se bojevala za socialno pravičnost in politično svobodo. Bila je opozicija gospodstvu kapitala in gonilo družbenih sprememb, ki naj bi prinesle boljše življenje. Morebiti ni ne more biti drugače, kot da se s koncem sveta, ki so ga oblikovale industrijska revolucija in buržoaznodemokratske revolucije, izteka tudi zgodovina leve. Toda tako kot ni konec industrijske družbe, marveč se skuša reorganizirati in prestrukturirati s tako imenovano četrto industrijsko revolucijo, bo morda tudi levica le ostala pri življenju, vendar primerno spremenjena. Zdi se, kot da se je med spanjem, v katerega se je pogreznila po koncu hladne vojne, kufkovo preobrazila v nenavaden stvar.

Metamorfoza se je verjetno začela že s študentskim gibanjem v 60. letih prejšnjega stoletja in se nadaljevala s kapitulacijo pred neoliberalizmom. Zdaj se je dopolnila in naenkrat imamo pred sabo kovidno

levico. Medtem ko levica v predhodnem stadiju ni zmogla učinkovitega odgovora na neoliberalizem, zdaj na splošno podpira kovidni režim in, več kot to, napada tiste, ki mu nasprotujejo. To velja tako za leve etablirane politične sile in vlade kot za intelektualce in aktiviste. Izjeme so redke.

Vprašanja, zakaj se je to zgodilo in kako je prišlo do tega, tu ne morem odpirati. Zame kot paleolevičarja je težko doumljivo, da desničarji razkrivajo vlogo velikih korporacij pri vzpostavljanju kovidnega režima ter še posebej pri preprečevanju zgodnjega zdravljenja kvida in promoviranju množičnega (in obveznega) cepljenja, levičarji pa jih napadajo, da s tem širijo teorije zarote. Ta logika deluje tudi vzvratno: levičarji vse tiste, ki opozarjajo na vlogo velikih korporacij v epidemiji, razglasijo za desničarje. Kot da bi bili v narobe svetu: desnica kritizira kapitalizem, levica ga brani. Desnica napada veliki kapital, levica pa mu asistira. Razmišljanje o tem, kako kapitalizem deluje, je za kovidno levico postalo »teorija zarote«. Sama teorija kapitalizma je zdaj »teorija zarote«. Tudi pri kvazizeleni ekonomski tranziciji je levica na strani kapitala – »progresivnega« kapitala, toda zato nič manj kapitala.

Levica s sprejemanjem kovidnega režima sprejema tudi velikansko redistribucijo bogastva v korist najbogatejših. Od števil, kako zelo so se ti okoristili s pandemijo, se človeku zavrti v glavi. Obenem je kovidni režim uničujoče udaril po srednjem razredu – po tistem, ki je delal še nekaj vsaj napol koristnega. Mala in srednja podjetja so množično propadala, bankrotirani lastniki niso ostali samo brez virov zaslužka in sredstev za preživljanje, ampak pogosto tudi brez strehe nad glavo. Monopolisti so počistili trg, nepremičninski špekulanti pa so se polastili zemljišč in stanovanjskega fonda. (Bolje jo je odnesel tisti del srednjega razreda, ki – pogosto od doma – dela za ideološki in še posebej za propagandni aparat, pomaga ustvarjati všečno podobo oblasti, svetuje pri komuniciranju, dela reklame, preverja »dejstva«, cenzurira, širi uradne resnice in je drugače ustvarjaljen za potrebe vladajočih – socialna baza kovidne levice.) Najhuje prizadeti zaradi kovidnih ukrepov pa so bili najrevnejši – tisti na družbenem dnu znotraj razvitih družb, kolektivno pa revne države svetovnega juga. Če bo lahko od strojenja njihove kože kdo potegnil dobiček, jih bodo odrli, sicer bodo životarili. Ob kovidni eksploziji socialnih krivic in razlastitev, socialne

stiske in bede, naraščanja ekonomskih razlik in večanja družbenih neenakosti kovidna levica molči in podpira režim.

Levica se ni odpovedala samo kritiki kapitalizma, temveč tudi zagovarjanju svobode. Svoboda seveda lahko pomeni marsikaj, zlasti ko o njej govorijo intelektualci, kajti samo ljudstvo ima običajno dober smisel za to, kaj je svoboda in kaj je zatiranje. In v danem primeru zadeve niso pretirano zapletene. Zanimivo je, da levica v zdajšnji »krizi« govori o svobodi, svoboščinah in pravicah na terenu, ki ga je zakoličil ameriški libertarizem (ki sicer navdihuje tudi del kritikov kovidnega režima), in postaja njegova zrcalna podoba. Intelektualno, da ne rečem teoretsko, je porazno, da levica sproža spopad z »anticepilci« glede svobode, svoboščin in pravic na najnižjem intelektualnem nivoju ter bolj ali manj zgolj preobrne na glavo Ayn Rand in libertarnega nadčloveka, ki ga pri uveljavljanju njegovih ciljev prav nič ne veže. Praktično pa ima to težke posledice. Ko levica brez zadržkov podpira ne le množično cepljenje, temveč tudi obvezno cepljenje, z eno roko jemlje pravice posameznikom in družbenim skupinam, z drugo pa jih daje državi. Prvim odreka pravico do zavrnitve cepljenja, državi

pa pripiše pravico do »skrbi za javno zdravje«. Naše telo pripada državi (podobno kot v Tretjem rajhu), ta država pa sama ne pripada več ljudem in se je osvobodila od ljudstva.

Če nedotakljivost telesa ne velja več, ko gre za cepljenje proti kovidu, kako ti levičarji gledajo na pretepanje ljudi, posilstvo, umor? Bodo konsekvantni, se bodo še malo potrudili (*»encore un effort...«*) in tudi to zagovarjali v imenu kakega višjega dobrega? Primo Levi, med drugo svetovno vojno taboriščnik, je opisal, kako je paznik kar tako, brez povoda, ker je to pač lahko naredil, udaril enega od ljudi, ki so čakali na deportacijo. Udaril je, da bi udaril (tako kot so nacisti lagali, da bi lagali). Ta brezosebni udarec je bil za Levija začetek in simbol vsega zla, ki ga je prinesel fašizem. Kako se od tega razlikuje obvezno, prisilno cepljenje: cepljenje, da bi cepili?

Nad vsem tem seveda lahko tudi zamahnemo z roko. Ostane pa nadvse pomembno dejstvo, konkretno pravno dejstvo – in vprašanje odnosa do prava in zakonitosti. Ko levičarji kovidnega režima zagovarjajo obvezno cepljenje, bodisi ignorirajo oziroma obidejo ustavo ter mednarodne zakone in konvencije, ki ne dovoljujejo prisilnih medicinskih

posegov, niti ne preizkusov na ljudeh (kar uporaba eksperimentalnih cepiv je), niti ne diskriminacije na temelju katere koli osebne okoliščine (v kar obvezno cepljenje neizbežno vodi), ali pa so jih pripravljene kršiti oziroma dopustiti njihovo kršenje. Postali so glasniki brezzakonja in samovolje tistih, ki imajo moč in oblast.

Argumenti, s katerimi operirajo, so včasih abstraktno vzeto lahko tudi všečni in privlačni, recimo zagovarjanje solidarnosti. Problem je, da se konkretno ne iztečejo, ampak se razbijejo ob dejstvih. Kot sem že omenil, se zdaj veliko govori o dolžnostih ali obveznostih posameznika, o skupnosti in solidarnosti. Lepo in prav. Toda potem »anticepilce« obtožujejo, da vidijo samo sami sebe, da bi radi imeli samo pravice in nobenih dolžnosti ter da ne pokažejo nobene solidarnosti do soljudi in da tako pač ne gre. Glede velikega dela »anticepilcev« te obtožbe kratko malo ne držijo. Poleg tega cepiva proti kovidu, kot sem že omenjal, ne preprečujejo širjenja virusa, utegnejo pa posamezniku ublažiti potek bolezni. Cepljenje je torej v najboljšem primeru v resnici individualna rešitev: zaščita posameznika, izraz skrbi zase, ne solidarnosti do soljudi, četudi si cepljeni lahko misli, kakor

so mu vakcinokrati tudi dopovedovali, da je s tem zaščitil druge. Pod kovidnimi omejitvami si posamezniki poleg tega lahko s cepljenjem kupijo tudi osebne ugodnosti in privilegije.

Trditi, da je cepljenje proti kovidu posameznikova obveznost do skupnosti, deluje samo v abstrakciji od dejstev. In četudi bi bile intence nekaterih zagovornikov obveznega cepljenja (kot izpolnjevanja dolžnosti do skupnosti in solidarnosti do soljudi) ne vem kako žlahtne, dobri nameni pregovorno tlačejejo pot v pekel. Posledice njihovega nastopanja zbujejo skrb. Levičarji prispevajo svoje k vzpostavljanju ločevanja prebivalstva na cepljene in necepljene. Nekateri med njimi z versko vnemo pozivajo k izobčenju in ekskomunikaciji necepljenih. Necepljenim odrekajo pravice in svoboščine. Njihovo zavzemanje vodi v diskriminacijo dela prebivalstva in družbeno segregacijo, k večvrednosti cepljenih, v cepilski apartheid. Ko je doajen ameriške levice in eden vodilnih levih intelektualcev na svetu Noam Chomsky zahteval družbeno izolacijo necepljenih in malo manj kot njihovo izstradanje, ni šlo za abstraktno vprašanje. Takšne litanije o solidarnosti – in sankcioniranju domnevne nesolidarnosti

– se lahko realizirajo v koncentracijskih taboriščih. Če so bili v ne tako davni zgodovini levičarji med prvimi poslani v koncentracijska taborišča, so zdaj na strani tistih, ki jih postavljajo. Ne nazadnje je vlada v Avstraliji, kjer so prišli pri realizaciji tega programa najdlje, levo liberalna.

Levica je tudi v prvih vrstah prizadevanj za cenzuro. Kliče ne le po prepovedi objave posameznih izjav ali stališč, temveč tudi po izključevanju določenih vprašanj in tem, izločitvi konkretnih avtorjev ter zaprtju specifičnih medijev ali platform. Zahteve po cenzuri sprožajo že posamezne besede in pojmi ali pa percipirani namigi na kaj nedopustnega. Ameriška levica je po Trumpovi volilni zmagi in med pandemijo razvila celo paletu tehnik cenzuriranja, ki jih posnemajo in dopolnjujejo druge po svetu, zlasti v Evropi. Tako imenovano »preverjanje dejstev« sem že omenil. To je zdaj že prava industrija in neformalna veja dejavnosti zveze Nato. Potem so tu še »lažne novice« in pogledi, razglašeni za »navzkriž z znanostjo oziroma splošnim konsenzom« ali za »teorije zarote«. Tabuizirane so primerjave z zgodovinsko izkušnjo judov v času nacizma, če se omenja vloga denarja in

milijarderjev, pa je tudi to razlog za ekspeditivno aktiviranje obtožbe antisemitizma.

Levica je danes v opoziciji v veliki meri le še do »necepilcev«. Kovidni režim sprejema in podpira ter soustvarja in izvaja tako imenovani politično-medijski konsenz. Če levičarski intelektualci v okviru vladajočega enoumja radikalno preobračajo misli in besede in zavzemajo radikalno držo, s tem na koncu koncev samo radikalizirajo enoumje. Alternativa enoumju seveda ni dvoumje, niti ne brezumje, temveč svoboda mišljenja in izražanja nasploh.

Politični jezik

S kovidno metamorfozo levice se je izgubil ali je bil diskreditiran tudi kompleksni in svojčas vplivni politični jezik. Kolaps levičarskega diskurza ali njegov prekop na zagovarjanje kapitalistične transformacije – kapitalističnega izhoda iz kapitalistične krize – je učinkoval tudi na druge politične jezike, s katerimi je bil levičarski v takem ali drugačnem razmerju. Kovidni režim je pretresel politične jezike in politično mišljenje. Kako lahko razmišljamo o kovidnem režimu kot političnem dejstvu, ki briše

politično dimenzijo človeškega življenja? Lahko o njem razmišljamo politično? Sploh še lahko razmišljamo politično? Lahko razmišljamo, kot pravi Agamben, o »epidemiji kot politiki«?

Njegove teoretske intervencije v kovidno javnost so zgled za tako razmišljanje. Tudi ta pamflet je tak poskus. A kako uspešni in prepričljivi so takšni poskusi? Kakšen pojmovni aparat imamo na razpolago?

Pri Agambenu imamo na eni strani liberalistične pojme: liberalna demokracija, človekove pravice, parlamentarizem, vladavina zakonov. Z njimi lahko kovidni režim opredelimo samo negativno: ti pojmi označujejo tisto, kar kovidni režim ni, kar je ukinil. To so pojmi včerajšnjega sveta. To sodi v preteklost. Potem je tu Carl Schmitt, za katerega bi si želel, da bi sodil v preteklost, pa je vedno znova videti aktualen: njegovi ključni pojmi »pojem politike« in »izredno stanje« in »suveren«. Če si s temi pojmi lahko pomagamo pri razumevanju vzpostavitve kovidnega režima – ne nazadnje zato, ker so pomagali teoretsko utemeljevati že nacistični režim –, ali lahko z njimi vidimo prek kovidnega režima? In nazadnje je tu Foucault z biopolitiko in vladnostjo – teoretik, ki je verjetno bolj kot kdo

prispeval k dezorientaciji leveice pred njeno kovidno metamorfozo in k spodrezanju političnega mišljenja, posthumni filozof kovidnega režima, tako kot je bil za življenja filozofski osmišljevalec neoliberalizma.

Ne eni točki Agamben poseže po Hobbesu. Pravi, da je mogoče na podlagi strahu pred izgubo življenja zgraditi »samo tiranijo, samo pošastnega leviatana z golim mečem«. To primeru bi bilo mogoče dopolniti. Hobbesov leviatan, kakor je upodobljen na naslovnici *Leviatana* (ki smiselno povzema vsebino knjige), ima v eni roki meč in v drugi škofovsko palico. Naš leviatan – če to seveda je leviatan – ima v eni roki meč in v drugi injekcijo. Ta simbolizira medicinsko religijo. Oba, meč in igla, sta v rokah oblasti. Tisti človečki, ki sestavljajo telo velikega leviatana in na enem od osnutkov za naslovnico gledajo v bralca, pa so zamaskirani.

Menim pa, da Hobbesa ne bi smeli povezovati s kovidnim režimom. Po Hobbesu se je posameznik odpovedal svoji naravni svobodi v zameno za varnost. Tako se je rodila leviatanska država. Toda prav zato, ker se je posameznik odpovedal svobodi na ljubo varnosti, da bi lahko živel življenje, ki ni v

nenehni senci smrti ter kratkotrajno in brutalno, država ni mogla zahtevati, da naj dá življenje zanjo (kar mu je Schmitt močno zameril). Poleg tega je Hobbes na podlagi razločevanja med notranjo vero in izpovedovanjem vere vztrajal pri človekovi svobodi vesti in mišljenja (kar mu je Schmitt še bolj zameril in sklenil, da je bil Hobbes neprimeren za nacistično dobo). Leviatan je po svoji konstituciji nasprotje kovidnega režima. V današnjem dogajanju ne gre za varnost ljudi, gre za varnost vladajočih: ljudem so vzeli svobodo v zameno za svojo varnost in na življenje ljudi je spet padla senca smrti. Če to ni na glavo preobrnjeni Hobbes, je pa gotovo razdrtje družbene pogodbe. Hobbes je naš zaveznik.

Agamben, kot smo videli, govori o leviatanovi »tiraniji«. Poleg tega je uporabil pojem despotizem. »Tehnološko-sanitetni despotizem« kovidnega režima naj bi bil »novi despotizem« oziroma »nova oblika despotizma«. Ta despotizem je nasprotje demokracije. Toda če je jasno, da kovidni režim ni demokracija, kaj drugega nam to pove o tem režimu, kot da je nedemokratičen oziroma protidemokratičen? Zelo malo. Tako kot prej v moderni

zgodovini se ta pojem tudi zdaj uporablja, ker nimamo boljšega – ker dejansko nimamo pojma, s katerim bi označili kovidni režim. (Podobno velja za »tiranijo«.)

Kakšen sistem oziroma kakšna oblika vladavine je to? Nismo prvi, ki smo v zagati, ker na to vprašanje ne znamo odgovoriti. Pred francosko revolucijo je despotizem pogosto nastopal kot »orientalski despotizem«, ki je označeval – praviloma imaginarno – obliko vladavine, ki je bila zahodnjakom tuja. Po Napoleonovem državnem udaru in še bolj pol stoletja pozneje po državnem udaru njegovega nečaka Ludvika Bonaparta pa so se s tujo obliko oblasti soočili na domačih tleh – in jo pogosto imenovali despotizem. S to oznako so se praviloma kritično distancirali od obstoječe oblasti. Ko pa je bilo treba povedati, kaj specifično je ta oblast, je despotizem v najboljšem primeru opisoval eno njenih značilnih potez. Vladavina Ludvika Bonaparta se je v zgodovino vpisala kot bonapartizem, ne kot despotizem. Postala je svoj pojem. Nobena od klasičnih oblik vladavine se ni zares ujemala z njo, je ni mogla zajeti v mislih. Začela se je politična moderna. S kovidnim režimom se izteka. Mi pa nimamo političnega jezika, s katerim bi opredelili slednjega.

Teorija zarote

Morda prav današnja beda političnega jezika dopušča, da skovanka teorija zarote igra tako vidno vlogo. »Teorija zarote« je najpogostejša diskvalifikacija stališč in pogledov, ki so skeptični do kovidnega režima ali mu nasprotujejo. Oznaka naj bi pomenila, da to, o čemer govorijo »teoretiki zarote«, ne obstaja – češ da je vse skupaj le »teorija« in zato »ni res«. Karseda zanimivo in tudi zgovorno je, koliko intelektualcev sprejema takšno razumevanje teorije kot nečesa, kar si preprosto izmisliš, napleteš v glavi, torej kot nečesa mejno norega, na kar se razumnemu človeku ni treba ozirati. Ker za oznako oblasti, ki se vzpostavlja skozi »protikovidne« ukrepe, nimamo pojma, še sploh ne širše sprejetega pojma (sam provizorično uporabljam »kovidni režim«), je toliko več prostora za manipuliranje s »teorijami zarote«. Vendar je na tem izrazu več, kot se kaže na prvi pogled.

Medtem ko varuhi kovidnega režima z uporabo oznake »teorija zarote« skušajo diskreditirati razmišljanje o kočljivih in neprijetnih vprašanjih, ga prepovedati in utišati, tako imenovani teoretiki

zarote vztrajajo pri razmišljanju. Razmišljajo o stvareh, o katerih naj ne bi smeli razmišljati: o nevarnem, nedopustnem, nezakonitem in tudi zločinskem delovanju oblasti. Teoretiki zarote dejansko pogosto razmišljajo o zarotah oblastnikov – o dejanskih zarotah oblastnikov, se pravi o njihovem delovanju v zakulisju političnoekonomskega sistema ali izven formalnega okvira vladajočih institucij. Četudi tako imenovani teoretiki zarote kdaj brcnejo v temo, smo jim še vedno lahko hvaležni, da vztrajno razmišljajo o zlu v svetu, o zlu globalnih elit oblasti, o zlu, ki ga te elite naklepajo in povzročajo. In o tem razmišljajo, da bi ljudi obvarovali pred tem zlom. Njihove »teorije zarot« v najboljšem primeru trajajo tako dolgo, dokler ne razkrinkajo zarot oblastnikov.

Oblastniki včasih sami spregovorijo o svojih zarotah. V resnici so vedno bolj zgovorni. Nekateri ne skrivajo ničesar več. Bidenov svetovalec za državno varnost Jake Sullivan je na primer razložil teorijo izrednega stanja v svetovnih razmerah. Govorec in organizator davoškega WEF Klaus Schwab se je razgovoril o svojem »velikem ponastavljanju« v dveh knjigah. Oblastniki torej imajo teorijo svojih

zarot. Poleg tega pa imajo tudi svoje teorije o zarotah drugih. Sami so teoretiki zarot, vendar njihovih teorij zarote njihovi osrednji mediji ne zavračajo, temveč jih propagirajo. Kričeč zglod je »teorija« o ruskem vmešavanju v ameriške predsedniške volitve leta 2016. Polovica ameriškega državnega aparata, skupaj z obveščevalnimi službami, je v sodelovanju z medijskim strojem to teorijo zarote intenzivno gonila štiri leta in še zdaj – potem ko zanjo ne le da niso predložili nobenih dokazov, marveč je vse več nasprotnih dokazov, da gre za konstrukt – se ji niso odpovedali. V tej izmišljotini že šest let živi polovica Američanov. To je dejansko velikanška vojnopsihološka operacija. Kolikor zadeva lastno prebivalstvo, se pravi Američane, lahko rečemo: tako se proizvaja norost, ki prizadete (morda v obeh pomenih besede) predisponira tudi za podrejanje kovidnemu režimu. In tako kot pri teoriji o ruski zaroti obveščevalne službe (v navezavah s farmacevtsko industrijo) tudi v kovidnem režimu igrajo nezanemarljivo vlogo.

Vprašanje je, ali gre pri vzpostavljanju kovidnega režima za zaroto. Ali je pandemija dejansko »pandemija«, se pravi načrtovana? Ne vem. Gotovo je,

da obstajajo elementi načrtovanja. Korporacije imajo plansko gospodarstvo. Omenil sem preigravanje načrtov za obvladanje pandemije. Vnaprej so spremenili definicije cepiv (dvakrat) in epidemije, da lahko imamo takšno epidemijo, kakršno imamo. Dvomim pa, da obstaja nekakšen generalni svetovni plan. Preveč konfliktnih sil je vpletenih, preveč nasprotnih in protislovnih interesov znotraj politične in ekonomske sfere ter med tema sferama tako znotraj nacionalnih okvirjev kot v mednarodnih odnosih in na nadnacionalni ravni. Gotovo obstajajo načrti partikularnih sil z univerzalnimi ambicijami, univerzalni centralni plan pa najverjetneje ne. Vendar niti ni potreben, še manj nujen. In ne nazadnje, obstaja tudi ljudstvo, ki se je oglasilo, ki je po vsem zahodnem svetu na ulicah, ker znotraj političnega sistema nima več nobene besede. Iz javnosti, iz protestnih parlamentov na ulicah in trgih, ga ne preženejo ne militarizirani policaji in policijski psi ne vodni topovi in solzivec ne gumijasti naboji in ostro strelivo. Kovidni režim je brutalna policijska diktatura, toda to še ne pomeni, da je trden. Generira velike družbene spremembe, toda spremembe lahko odnesejo tudi njega.

*Es wechseln die Zeiten. Die riesigen Pläne
Der Mächtigen kommen am Ende zum Halt.
Und gehn sie einher auch wie blutige Hähne
Es wechseln die Zeiten, da hilft kein Gewalt.**

V Ljubljani, 9. januarja 2022

* Mile Klopčič je ta song iz Brechtovega *Švejka* v drugi svetovni vojni za predstavo leta 1958 v ljubljanski Drami prevedel takole:

*Časi se menjavajo, nič jih ne ustavi.
Načrte oblastnikov prekriža poraz.
Naj hodijo kot petelini krvavi,
oblast ne zaleže, uniči jih čas.*

Zbirka **Pamflet** je namenjena
objavi prevodov referenčnih besedil,
ki govorijo o svobodi v najširšem smislu
besede. Tudi zato smo se odločili za
rehabilitacijo tradicionalnega **Pamfleta**,
ki vse od 18. stoletja služi kot svojevrstna
državlјanska oglasna deska. Poslanstvo
zbirke kratkih emancipatoričnih besedil
je, da državlјanke in državlјane spodbuja
k razmišljanju in zavzemanju stališč.

Pamflet je nosilec kulture,
ki ne sprejema neumnosti,
ne požira žalitev in zavrača poniževanje.
Zbirka **Pamflet** podpira kritično mišljenje
in neodvisnost duha. Neguje, kar je
med nami emancipatoričnega in dobrega,
in se upira kulturi laži in groženj.
Z zbirko **Pamflet** se borimo proti
uničevanju preteklosti, razvrednotenju
življenja v sedanosti in kraji prihodnosti.

Če vztrajamo
pri zdravstveno neuspešni politiki,
to v osnovi ne more biti zdravstvena politika.
Kovidna politika v resnici
prej ustvarja epidemijo,
kot pa jo zaustavlja.
In ko ustvarja epidemijo,
ko s svojimi ukrepi in narativi
oblikuje epidemijo v to, kar je,
v epidemijo, ki jo živimo,
preoblikuje družbo
in spreminja naša življenja.

»Kovidni režim« je sistem ukrepov, ki so bili sprejeti za obvladovanje epidemije kovid-19. Narekujejo ravnanje, ki naj bi nas obvarovalo pred okužbo in prenašanjem okužb in pripeljalo nazaj v normalno življenje. Toda uspeh ukrepov je vprašljiv in vrnitve nazaj skoraj zagotovo ne bo. Kovidni režim korenito spreminja družbo. Ukrepi proti kovidu prizadevajo družbo bolj, kot jo prizadeva bolezen sama. Kovidni režim je za nas nevarnejši od virusa, hujša grožnja od okužbe z njim. Družbena sprememba, ki jo udejanja kovidni režim, ne spreminja samo tega ali onega družbenega podsistema, razmerij med njimi in našega položaja v družbi, temveč družbo uničuje, izničuje in dobesedno ukinja.

Založba ZRC

Pamflet! 6

3 EUR

9 789610 506164